

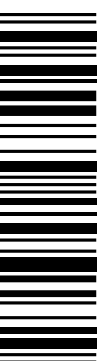

TRIMITAS

TARPTAUTINIŲ VARŽYBŲ PRIZININKĖ AISTĖ:

neplanavau, kad visa
tai šitaip išaugs

9771392475004

1,99 €

JEI STOVYKLA „ŽALGIRIS“ TURĖTŲ „INSTAGRAM“

paskyroje
dalyviai
parašytų

KAZIO VEVERSKIO POLIGONE,
KAZLŲ RŪDOJE

„Man patinka, kad esama daug visokių užduočių ir jos skirtingos. Į stovyklą atvykome pirmieji ir šiek tiek jaudinomės. Kaip sutiks? Bet pasijutome kaip namie. Visi bendraujame, juokiamės. Dar vienas dalykas, kuris mane čia žavi, yra disciplina. Matome jūsų karius, kurie atrodo motyvuoti. Jokių kalbų, jokio blaškymosi. Taip mes irgi, kad ir netiesiogiai, bet mokomės, kaip veikia NATO. Labai laukiame kultūrinės dalies. Uždarymo metu ir patys turėsime pristatyti savo šalį. Planuojame šokti seną ukrainietišką tautinį šokį.“

ILJA, UKRAINA

„Gera galimybė sužinoti, ką daro kiti kitose šalyse, ir apskritai išmokti naujų dalykų. Pavyzdžiui, dirbti komandoje. Sakyčiau, tai tikrai labai smagu.“

NIKODEM, LENKIJA

„Akimirkos, kurias sukūrėme šioje stovykloje: draugystė, nuotykių, smagi nuotaika. O jeigu reikėtų išskirti vieną įsimintiną akimirką, tai sakyčiau persikėlimas per vandenį. Jis atskleidė kaip greitai susikuria komandiškumas.“

MARKUS, Gen. P. Plechavičiaus
kadetų licėjus

„Manau, kad ši stovykla yra puiki galimybė susipažinti su kitų šalių žmonėmis. Sužinojau labai daug apie kitas organizacijas, pamačiau, kuo estai skiriasi nuo kitų ir kuo kiti skiriasi tarpusavyje. Jei nori susirasti naujų draugų, išmokti naujų dalykų ir geriau pažinti žmones iš savo šalies, ši stovykla tam labai tinka.“

RANET, ESTIJA

„Tai smagi stovykla. Puiki vieta susipažinti su naujais žmonėmis ir pažinti kitas kultūras. Čia galima sužinoti, ką kadetai veikia kitose šalyse. Veiklos įdomios, instruktoriai geri.“

LUCAS, ŠVEDIJA

2026 M. NR. 8 (1412)
TIRAŽAS 1000 EGZ.

© „TRIMITAS“, 2026
LEIDINIO INDEKSAS 5291.
ISSN 1392-4753

Išleidžiamas
paskutinę kiekvieno
mėnesio savaitę.

Kasdienės naujienas
apie Lietuvos šaulių
sąjungą skaitykite
oficialiame tinklalapyje
www.sauliusajunga.lt

Lietuvos šaulių sąjunga

VYR. REDAKTORĖ dr. Lina Kasparaitė-Balaišė
KALBOS REDAKTORĖ dr. Ernesta Pauwels
KORRESPONDENTAS dr. Valdas Kilpys
DIZAINAS Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

VIRŠELIO NUOTRAUKA: Aistė Kundrotaitė varžybose.

NUOTR. AUT. Gabija Vaitkutė

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

ŠIAME NUMERYJE:

2	AŠ ESU ŠAULĖ / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ
Aistė Kundrotaitė, arba „panelė su mėlynu šautuvu“	ATSPARUMAS DEZINFORMACIJAI / KRISTINA PETRAUSKĖ
20 Influenceriai prieš dezinformaciją
6	ŠAULIAI 360° / VALDAS KILPYS
Marius Šulga: svarbu išlaikyti balansą tarp visuomeninės organizacijos ir kariuomenės	KIBERNETINIS SAUGUMAS
22 8 priežastys, kodėl jūsų pašto dėžutę užplūdo šlamšto ir sukčių laišakai: ko imtis?
10	VEIKLOS PULSAS / AUKSĖ ŠIAUDŽIONYTĖ
9-osios rinktinės štabo aptarnavimo kuopa – įvairių šaulystės formų namai	PSICHOLOGINIS ATSPARUMAS / DR. MYKOLAS SIMAS POŠKUS
24 Minios elgesys
12	ŠAULIAI STUDENTAI SAJA / GINTARĖ ANTULYTĖ
Iš vienos bendruomenės į kitą. Kaip prasidėjo mano kelias Šaulių sąjungoje ir „Sajoje“?	IŠMOKTOS PAMOKOS / DR. GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
26 Oro pavojus mokykloms
14	JAUNIEJI ŠAULIAI / EDITA JOČIENĖ
Ne tik rikiuotė: kuo gyvena jaunieji šauliai kasdienybėje?	VALIA PRIEŠINTIS / DR. AISTĖ PETRAUSKIENĖ
28 Partizanų kautynių vietos: nuo mūšio lauko iki archeologinių atradimų
16	IŠEIVIJOS ŠAULIAI / VALDAS KILPYS
LDK Algirdo vardo kuopa San Fransiske: pagarba praeičiai, atsakomybė dabarčiai ir vektorius į ateitį	VIENA ISTORIJA / TOMAS KIZEVIČIUS
32 Antanina Liorentaitė: tarp žemės ir dangaus. II dalis
		ARSENALAS / VALDAS KILPYS
34 „MAUSER C96“: visų atpažįstamas, bet sunkiai surandamas
		36 LINKSMAI

REDAKCIJOS KOLEGIJA:
Arūnas Degutis / CV narys / pirmininkas
Gintautas Vasilevskis / išeivijos šaulys / pirmininko pavaduotojas
Vaida Peleckienė / CV narė / sekretorė
Tomas Lekavičius / CV narys
Žilvinas Neliubšys / CV narys
Aušra Garnienė / šaulė
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja

Autorių dėmesiai – norinčius publikuoti savo parengtus straipsnius žurnale prašome su redakcija suderinti temą iš anksto, o medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

SPAUSDINO UAB „VITAE LITERA. TUKa“
Savanorių pr. 137, Kaunas, LT-44146
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvej.

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga
[FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT](https://facebook.com/sauliusajunga.lt)

ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
EL. P. redakcija@sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.

AISTĖ KUNDROTAITĖ, ARBA „PANELĖ SU MĖLYNU ŠAUTUVU“

1

Bendravo: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ
Nuotraukos: GABIJA VAITKUTĖ
IR PAŠNEKOVĖS
ASMENINIS ARCHYVAS

Šaulių sąjungoje netrūksta žmonių, kurių ryžtas, disciplina ir atkaklumas įkvėpia aplinkinius siekti daugiau. Viena tokių – šaulė Aistė Kundrotaitė iš Klaipėdos.

- 1. Svarbiausia kantrybė ir koncentracija.
- 2. Šaulė Aistė tapo vedama noro atlikti prasmingus darbus.

Ji yra tarptautinių varžybų prizininkė ir aktyvi sportinio šaudymo entuziastė, aplinkinių kartais vadinama „panele su mėlynu šautuvu“. Aistė pagarbą pelnė ne tik taikliais šūviais, bet ir nuoširdumu, atkaklumu bei gebėjimu išlikti savimi. Jos kelias į šaudymo pasaulį įdomus – iš šono stebima veikla ilgainiui virto aistra ir atvedė iki aukščiausių apdovanojimų pakylų.

Apie kelią į Šaulių sąjungą, sportinį šaudymą, svarbiausias pergales, patirtus iššūkius ir tai, ką reiškia užsiimti šia preciziškumo, susikaupimo ir stiprios valios reikalaujančia sporto šaka, kalbamės su „panele su mėlynu šautuvu“.

Aiste, papasakokite plačiau, kaip susidomėjote šaudymu? Ar tai buvo planuotas pasirinkimas, ar atsitiktinumas?

Mano istorija prasidėjo nuo žiūrovo vaidmens. Vykdavau kartu su vyru į varžybas, kuriose jis dalyvaudavo. Bet vieną dieną pasakiau: „Arba aš irgi pradėtu šaudyti, arba nebevažiuoju, neįdomu tik žiūrėti.“ Tuo metu kaip tik prasidėjo Taiklojo šaulio kursas mūsų 3-iojoje rinktinėje, tad buvo puiki proga mokytis ne tik šaudyti, bet ir kitų dalykų, pavyzdžiui, kaip išmatuoti atstumą naudojantis optikos tinkleliu ir panašiai. Pradžioje buvo tiesiog noras išmokyti šaudyti ir suprasti visus dalykus. Tikrai neplanavau, kad visa tai šitaip išaugs.

Kokie žmonės jus labiausiai įkvėpė pradėti tuo užsiimti profesionaliai ir siekti rezultatų?

Pagrindinis žmogus, kuris mane visko išmokė, buvo mano vyras. Su juo pradėjau važiuoti į varžybas. Visada sakau, kad varžybos yra geriausios treniruotės, būtent jose daugiausia išmokau ir iki šiol mokausi. Man tiesiog buvo labai įdomus šis sportas, žavėjo, kaip galima pataikyti, tarkime, į taikinį, esantį už 600 m, ir surinkti virš 90 taškų iš 100 galimų. Mano pirmieji kartai varžybose buvo tokie: parsineši 600 m taikinį, o jame esama skylių; iš 10 net 5, valio! Kitose varžybose parsineši 600 m taikinį, o jame visi 10 šūvių; džiaugsmo dar daugiau. Dar kitose varžybose vėl parsineši taikinį, o jame ne tik 10 šūvių, bet ir tam tikra grupė matosi.

2

Na, taip ir augau, su kiekvienomis varžybomis. Tie vis didesni pasiekimai vedė prie vis geresnių rezultatų, to siekiau tiesiog „sugerdama“ visą patirtį, pokalbius su kitais šauliais apie šaudymą. Ir dabar po kiekvieno šaudymo vis analizuoju: ką ne taip darau, ką reikėtų pakeisti, kas nepasiteisino?

Kokie jūsų atsiminimai apie pirmąsias varžybas? Kokios jos buvo?

Pirmosios varžybos buvo linksmos. Važiudavome kartu su patyrusiais Lietuvos šauliais, kurie mėgdavo kandžiai pakomentuoti mūsų įrangą. Puikiai prisimenu, kad mano vieta buvo tarp dviejų tikrų varžybų senbuvų. Iš jų girdėjau tokių replikų kaip: „Tu tikrai šaudysi su tokia pagalve?“, „Kas čia per kilimėlis?“ arba „Tik žiūrėk, nesušaudyk mano taikinio.“ Dabar tai kelia šypseną. Man atrodo, kad jie tada jaudinosi labiau nei aš, bijojo, jog pataikysiu ne ten, kur reikia.

Kokią vietą jūsų gyvenime užima šaudymo sportas – ar tai hobis, profesija, pašaukimas?

Šiandien šaudymas užima labai didelę mano gyvenimo dalį. Tai jau seniai nebėra tik hobis, jis tapo gyvenimo būdu. Atrodo, kad esu ten, kur ir turiu būti.

Esate tapusi tarptautinių varžybų prizininke. Kurie pasiekimai jums reikšmingiausi ir kodėl?

Man visi pasiekimai reikšmingi, tai man parodo, kad įdėtos pastangos, darbas, susikaupimas duoda rezultatų ir kad reikia nesustoti ir tobulėti, toliau augti. Reikšmingiausias pasiekimas – būti Lietuvos komandos dalimi „F-Class“ Pasaulio čempionate Bisley 2026. Gauti kvietimą būti vienai iš 8 šaulių – man tai labai didelis įvertinimas. »

Kokios šalys ar varžybos įsiminė labiausiai?

Išskirti vienas varžybas būtų sunku, nes kiekvienos paliko savų prisiminimų. Labai įsiminė varžybos Italijoje, į kurias vykome trys merginos. Smagu buvo parodyti italams, kad moterys taip pat gali puikiai šaudyti. Žinoma, ypatingą vietą užima ir „F-Class“ pasaulio čempionatas Bislyje, Anglijoje. Tai didžiausios varžybos, kuriose esu dalyvavusi. Ten susirenka šauliai iš viso pasaulio: Kanados, JAV, Italijos, Lenkijos ir daugybės kitų šalių. Pamatyti tiek aukščiausio lygio sportininkų vienoje vietoje buvo išties įspūdinga.

Kokia buvo sunkiausia akimirka tarptautiniuose renginiuose ir kaip su ja susitvarkėte?

Sunkiausia visada yra priimti sprendimą, kaip įvertinti vėją. Jis vienas didžiausių mūsų priešininkų. Tik teisingai jį perskaitęs gali tikėtis gero rezultato, o kartais vėjas būna toks permainingas, kad net ir patyrusiems šauliams tampa tikru iššūkiu.

Vienos paskutinių varžybų, kuriose dalyvavote, – „Sniper’s Fest 2026“. Pasidalykite, kaip jose sekėsi?

„Sniper’s Fest“ vienos sunkiausių varžybų, kuriose esu dalyvavusi. Trys dienos, vienuolika pratimų ir labai daug fizinio krūvio. Šį kartą netrūko iššūkių: nuo per sunkaus ginklo tokio tipo rungtims iki kritimo atliekant vieną iš pratimų. Nepaisant visko, trečius metus iš eilės finišavome stipriausiųjų dešimtuke. Toks rezultatas tikrai džiugina.

Kaip atrodo jūsų pasiruošimas varžyboms? Ar turite, tarkime, kokių nors ritualų, kurie padeda susikaupti?

Pasiruošimas gana paprastas. Pasigaminame šovinių, suskaičiuojame jų kiekį, susidedame reikalingus daiktus. Didžioji dalis įrangos visada jau būna paruošta kuprinėje, tereikia papildyti ją šoviniais, o ginklas taip pat būna parengtas. Jokių ypatingų ritualų neturiu. Svarbiausia prieš šaudymą susikaupti ir turėti aiškų savo šaudymo planą.

Aplinkiniai jus šmaikščiai vadina „panele su mėlynu šautuvu“. Kaip atsirado šis apibūdinimas?

Mano šautuvas yra ryškiai mėlynos spalvos, todėl mane labai lengva atpažinti. Varžybose dažnai išgirddavau: „O, čia ta panelė su mėlynu šautuvu.“ Taip šis pavadinimas ir prilipo [šypsosi].

3

Kokios savybės, anot jūsų, yra svarbiausios geram šaudymo specialistui: kantrybė, disciplina, fizinis pasirėngimas ar kas nors kita?

Svarbiausios savybės – kantrybė ir susikaupimas. Fizinis pasirėngimas svarbus tik tam tikrose disciplinose, tačiau gebėjimas išlikti ramiam ir priimti teisingus sprendimus reikalingas visada.

Koks treniruočių etapas jums yra sunkiausias: fizinis, techninis ar psichologinis?

Manau, sunkiausias psichologinis. Kuo daugiau supranti apie šį sportą, tuo daugiau atsiranda klausimų ir abejonių. Nuolat analizuoji save ir ieškai, ką dar galima patobulinti.

Ar šaudymas išmokė ko nors, kas praverčia ir už sporto ribų?

Esu žmogus, kuris viską mėgsta daryti labai greitai, tad šis sportas mane išmokė pristabdyti save ir truputį ramiau viską daryti.

Papasakokite, kaip ir kada tapote Šaulių sąjungos nare? Kas jus motyvavo prisijungti?

Lietuvos šaulių sąjungos nare tapau 2022 m. Labai gerai prisimenu priesaikos ceremoniją, nes man teko garbė pabučiuoti vėliavą. Prisijungti paskatino prasidėjęs karas Ukrainoje. Tuo metu mano vyras jau buvo Šaulių sąjungos narys. Vieną dieną jam paskambino vadas – nepamenu tiksliai kuopos

4

ar skyriaus – ir pasakė, kad skubiai ieškoma vairuotojų, kurie galėtų nugabenti autobusus į Ukrainą. Tuo metu važiuojame automobiliu į Vilnių. Išgirdusi pokalbį iš karto pasakiau, kad galiu padėti, nes turiu beveik visas transporto priemonių vairavimo kategorijas. Man būtų buvę savanaudiška atsisakyti. Tai buvo mūsų pirmoji kelionė į Ukrainą, praėjus vos dviem savaitėms nuo karo pradžios. Būtent ši patirtis ir paskatino tapti šaule, nes supratau – galiu prisidėti prie prasmingų darbų.

Kuo Lietuvos šaulių sąjungos nario patirtys skiriasi nuo sportininko patirties? O gal nesiskiria?

Skirtumas tikrai yra. Sportiniame šaudyme daug dirbame individualiai, o taktinis šaudymas remiasi visai kitais principais. Nors dalis pasirėngimo elementų panašūs, pats sportas ir jo tikslai labai skiriasi.

Ką jums suteikia šaulių bendruomenė, šaulių veiklos? Ar dažnai pavyksta prisijungti prie šauliškų veiklų?

Prisipažinsiu, pradžioje dažniau prisijungdavau prie šauliškų veiklų, šiuo laikotarpiu labai aktyviai ruošiamės varžyboms, be to, dažnai pratybų datos sutampa su varžybų datomis.

5

Ką mėgstate veikti, kai nesate šaudykloje? Ką veikiate gyvenime?

Mūsų šaudymo hobis išaugo ir į verslą. Turime atidarę parduotuvę Vilniuje [ginklai, amunicija, priedai, įvairūs kiti dalykai]. Tačiau mėgstu ne tik šaudymą. Man patinka aktyvus gyvenimas ir nauji iššūkiai. Viena įdomiausių patirčių buvo darbas NATO viršūnių susitikime Vilniuje. Buvau JAV prezidento Joe Bideno apsaugos komandos dalis, vežiodavau komandą su K9 šunimis. Į kiekvieną vietą atvykdavome anksčiau, nei prezidento kortėžas, kad būtų patikrintos patalpos. Tik paskui galėdavo atvykti ir prezidentas. Tai buvo tikrai išskirtinė patirtis.

Koks būtų jūsų gyvenimo moto?

Aš nesivadovauju moto, tiesiog manau, jog reikia gyventi taip, kad turėtum ką prisiminti ir nesigailėtum nepabandęs.

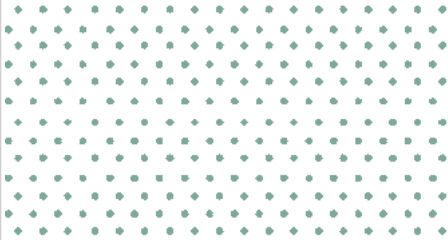
Jei reikėtų apibūdinti save trimis žodžiais – kokie jie būtų?

Užsispyrusi, energinga, pozityvi.

Na, ir pabaigai, ko linkite sau kaip sportininkei?

Kaip sportininkė sau linkiu ir toliau sėkmingai šaudyti, augti kaip sportininkei ir neprarasti motyvacijos bei džiaugsmo tiems dalykams, kuriuos darau. ×

Sunkiausia visada yra priimti sprendimą, kaip įvertinti vėją. Jis vienas didžiausių mūsų priešininkų.

3. Štai iš kur kilo apibūdinimas „panelė su mėlynu šautuvu“ – dėl Aistės naudojamo ryškiai mėlynos spalvos ginklo.

4. Kiekvienos varžybos įsimena dėl skirtingų priežasčių.

5. Šaudyti tenka iš įvairių padėčių.

MARIUS ŠULGA:

SVARBU IŠLAIKYTI BALANSĄ TARP VISUOMENINĖS ORGANIZACIJOS IR KARIUOMENĖS

Bendravo: VALDAS KILPYS

Nuotraukos: ASMENINIS
PAŠNEKOVO ALBUMAS

2

- 1. Bendros pratybos su JAV kariais.
- 2. Treniruotis svarbu.

Mintis pakalbinti šaulį Marių kirbėjo seniai. Jo asmenyje puikiai dera jaunatviškas maksimalizmas ir gyvenimiška patirtis. Marius yra Lietuvoje gerai žinomas ginkluote ir ekipuote prekiaujančios parduotuvės „Thunder Armory“ savininkas, LŠS Garbės sargybos kuopos būrio vadas, dosnus šaulių rėmėjas ir, svarbiausia, žmogus, kuris dalijasi savo žiniomis ten, kur reikia ir kada reikia.

Tada vienas draugas paklausė: „O ką tu gali padaryti, kad Šaulių sąjunga būtų geresnė?“ Nuo to laiko ir stengiuosi, kad po kiekvienų pratybų ji taptų geresnė.

Mariau, pradėkime nuo tradicinio klausimo – koks jūsų kelias į Lietuvos šaulių sąjungą? Papasakokite apie save.

Domėjimasis karyba prasidėjo dar vaikystėje. Brolis 1996 m. išėjo tarnauti į atsikūrusią Lietuvos kariuomenę, nesimuliavo, neišsipirkinėjo... Didelį įspūdį man, tuomet paaugliui, padarė Geležinio Vilko brigados priesaika ir vado, tuomet galbūt dar tik pulkininko, Vytauto Žuko pasakymas, kad nepaspaus rankos nė vienam tėvui, bandančiam išpirkti sūnų iš kariuomenės. Vėliau, po priesaikos, brolis dažnai rašydavo man namo, pasakodavo apie tarnybos nūdieną, pratybas.

Susidomėjęs kariuomene, ėmiau skaityti tuo metu leistą periodinę spaudą, „Kario“, „Kardo“ žurnalus. Iš to atsirado domėjimasis karo istorija, partizaniniu karu. Mokykloje dalyvavau konkursuose „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“, „Kovų ir kančių keliu“. Ten dalyvaudavo ir tuomečio SKAT (dabar KASP) atstovai, kur dar besimokydamas mokykloje atsiradau ir aš. Mokyklos išleistuves teko praleisti būnant poligone. KASP tarnavau šešerius metus, paskui aktyvioje karyboje buvo pertrauka, tačiau įvairios, su ja susijusios veiklos, tokios kaip šaudymas, žygiai visad buvo mano gyvenime.

Prieš dešimt metų Šaulių sąjungoje atsiradau pakvietus šauliams pamokyti šaudymo pagrindų. Tuo metu apie Sąjungą žinojau nedaug ir blankiai – jaunimas, senimas, kažkokie renginiai. Tada vienas draugas paklausė: „O ką tu gali padaryti, kad Šaulių sąjunga būtų geresnė?“ Nuo to laiko ir stengiuosi, kad po kiekvienų pratybų ji taptų geresnė.

Esate puikus ginklų žinovas, jūsų darbas taip pat susijęs su šia sritimi. Kokios tendencijos jaučiamos dabarties Lietuvoje? Kas ką perka, kokios nuotaikos vyrauja?

Ginklais domiuosi bene visą gyvenimą. Dabar galiu pasakyti, kad tai ir hobis, ir darbas. Po sovietinio išnaikinimo nuėjome ilgą kelią, kol ginklų kultūra Lietuvoje ėmė skeisti pirmus daigus. Dabar tai didelė atsakingų, patriotiškų, nepriekaištingos reputacijos piliečių bendruomenė, o smagiausia, kad didelė dalis šios bendruomenės dabar Šaulių sąjungos, kariuomenės ar kitų tarnybų nariai.

Nuotaikos dabar geresnės ir tikslingesnės. Nebėra paniško ginklavinimosi, koks buvo prasidėjus karui 2014 m. ar pilno masto invazijai 2022 m. Tuo metu dažnai tekdavo protinti žmonės, kad ginklas be tikslo ar plano ir kolegų peties šalia – nepadės. Dabar dažnas įsigyjantis ginklą jau organizacijos narys, turintis aiškius

prioritetus, supratimą. Vyrauja teisingi pasirinkimai – kokybiškų, patikimų platformų, standartizuotų su NATO, kad galėtum šovinius gauti iš kolegų, savo dėtvę jam numesti, jei reikės apkase.

Visai neseniai vykusiose Jungtinėse geriausio skyriaus varžybose jūsų įmonė dosniai parėmė LŠS organizuotą renginį. Kodėl jums tai svarbu?

Didelę dalį mūsų klientų sudaro šauliai ar ketinantys jais tapti. O jei visgi pasitaiko klausimų „Ką man daryti dieną x?“, tai mūsų įmonėje visad gausite atsakymą – jungtis čia arba ten. Visi įmonės darbuotojai esame šauliai. Todėl kai turime galimybę – padedame. Geriausio skyriaus varžybos tapo aukštos klasės renginiu, kur dalyvauja geriausi iš geriausių, todėl ir įrankiai, kuriuos suteikėme, atitinkami. Šiais metais mūsų prizą atsiėmė broliai ir sesės iš Plk. P. Saladžiaus 9-osios rinktinės. Tai mūsų draugai, su kuriais dirbome pratybose praeitais metais. »

Visų pirma, sėkmę lems noras kovoti. Kai dvasia kautis yra, tada yra ir visa kita.

Kartais tarp patriotiškai nusiteikusių piliečių išgirstu nuomonę, kad ne ginklų skaičius lems Lietuvos gynybos sėkmę, o žmonės. Ką pasakytumėte tokiam asmeniui?

Aš atsakyčiau „ir ginklų skaičius lems Lietuvos gynybos sėkmę“. Visų pirma, sėkmę lems noras kovoti. Kai dvasia kautis yra, tada yra ir visa kita. Ir mokymas, ir ginklai, ir dronai, ir šarvas, ir... Būtent „ir“, o ne „arba“. Priemonių visuma ir jų įvairovė.

Ar nėra taip, kad reikalingas ir jaunatviškas maksimalizmas, ir gyvenimiška patirtis, gebėjimas sustoti ir apmąstyti, kas iš tiesų dabar aplink dedasi?

Šaulių sąjunga ypatinga tuo, kad ji jungia įvairiausių žmonės: ir puikiai išsilavinusius, ir maksimalistus, gyvenimo patirtį įgijusius. Ir ta visuma daro mus labai universalius, veikiančius ne šabloniškai, dažnu atveju galinčius ne raumenimis, o patirtimi „apžaišti“ jaunus sportiškus oponentus – „degtukus“. Kaip asmuo buvęs ir kariuomenėje, ir LŠS žaviuosi mūsų galimybėmis veikti, gilintis į taktikas ar technologijas, tuo pačiu nebūnant „prispaustiems“ doktrinos. Jei sugebėsime išlaikyti balansą tarp visuomeninės organizacijos ir kariuomenės, mes, kaip struktūra, būsimе sujungę veržlumą ir šaltą protą.

3

Dar vienas „amžinasis klausimas“: bepiločių orlaivių fanai iki užkimo rečia, kad nereikia jokių tankų-šarvuotųjų, o priešinga stovykla porina, kad „tai neturtingų kariuomenių ginklas“. Kokios pozicijos jūs laikotės?

Aš paantrinsiu Sąjungos vadui – reikia visko. Dronai atsirado dėl tam tikrų priemonių trūkumo, bet kiekvienas dronų operatorius vis dar nešiojasi ginklą, vis dar turi granatų. Dronai keičia taktikas, strategijas, bet baziniai dalykai išlieka. Didžiulis dronų prisotinimas fronto linijoje reiškia, kad fronto linija yra. Ar taip bus ir mūsų atveju – nežinia. Gal manevriniame kare jie vaidins mažesnę vaidmenį. Bet žvalgybinis jų pajėgumas yra neginčijamas. Kaip ir neginčijama tai, kad ir dronų kare vis dar reikės kitų rūšių ginklų, karių maitinimo, medicinos, logistikos. Šaulių sąjunga bene labiausiai Lietuvoje vysto dronų pajėgumą, nes turime tam žmonių, paprastesnių procesų, kompetencijų, ir jei galime papildyti kariuomenės tankus ar šarvuotuosius dronų pajėgumu, natūralu, kad tą ir darysime bei užpildysime nišą gynybos plane. Šaulių sąjungoje turime įvairiausių padalinių; čia vietą ras ir dronų fanatikas, ir norintis šturmuoti, šaudyti ir bėgioti. ×

Ir ta visuma daro mus labai universalius, veikiančius ne šabloniškai, dažnu atveju galinčius ne raumenimis, o patirtimi „apžaišti“ jaunus sportiškus oponentus – „degtukus“.

3. Komandinio darbo įgūdžiai visada yra sėkmės garantas.

4. Draugo petys – svarbiausia.

4

5

6

7

8

5. Pratybų metu Lietuvos kariuomenės vadui buvo pristatyta šaulių ginkluotė, scenarijus.

6-7. „Svarbu derinti šaltą protą ir jaunatvišką veržlumą“, – tvirtina M. Šulga.

8. Atokvėpio minutė prie ištikimojo džipo.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Atsparumo kodas: šauliai 360° ir sąmoningumas informacinių grėsmių akivaizdoje“

PROJEKTĄ IŠ DALIES FINANSUOJA MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

9-OSIOS RINKTINĖS ŠTABO APTARNAVIMO KUOPA – ĮVAIRIŲ ŠAULYSTĖS FORMŲ NAMAI

Tekstas: AUKSĖ ŠIAUDŽIONYTĖ
Nuotraukos: R. VAITKEVIČIUS

Visuotinės gynybos pamatas –
pasirengusi ir atsakinga visuomenė.
Ji prasideda nuo žmogaus apsis-
prendimo nelikti nuošalyje ir rasti
vietą, kurią užimdamas jis gali būti
naudingas valstybei.

1. Raitas šaulys patraukia
praeivių žvilgsnį ir sukuria
progą sustoti.

2. Kuopoje telkiasi labai
skirtingos kryptys.

3

Šaulių sąjungoje šis noras įgauna labai
skirtingas formas. Vienam artimesnis
ginkluotas pasirengimas, kitam –
technika, logistika, medicina, maitinimas,
kultūra ar informacinė erdvė.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios
rinktinės Štabo aptarnavimo kuopoje šie
skirtingi keliai susitinka po vienu stogu.

Šį pavasarį Štabo aptarnavimo kuopai
sukako vieni metai. Tik vieni, tačiau
šiandien jau sunku įsivaizduoti rinktinės
veiklą be šio vieneto.

VIETA, KURIOJE ŽMOGUS GALI RASTI SAVO VAIDMENĮ

Per pirmuosius metus Štabo
aptarnavimo kuopa tapo ne tik
struktūros dalimi, bet ir savotišku
inkubatoriumi – vieta, kurioje prasideda
iniciatyvos, buriasi žmonės, o idėjos
pamažu virsta realiais pajėgumais.

„Surasti savo vietą visuotinėje gynyboje
nereiškia, kad visi turi stovėti su ginklu.
Vienas gerai valdo droną, kitas moka
organizuoti maitinimą, trečias išmano
techniką, ketvirtas sugeba suburti
žmones. Kai visa tai sudedi į komandą,
atsiranda labai rimta jėga“, – sako
Štabo aptarnavimo kuopos vadas
Vytautas Babelis.

Pasak jo, kuopos prasmė – padėti
žmonėms atrasti, kur jų gebėjimai ir
patirtis gali būti reikalingi bendram tikslui.
Kartais žmogus ateina su aiškia profesine
ar gyvenimiška patirtimi, kartais – tik
su noru prisidėti. Kuopa suteikia tam
struktūrą – čia žmonės specializuojasi
pasirinktoje srityje, mokosi vieni iš kitų,
perduoda patirtį ir kartu augina visos
rinktinės pajėgumus.

PO KUOPOS STOGU – SKIRTINGOS ŠAULYSTĖS FORMOS

Šiandien Štabo aptarnavimo kuopoje
telkiasi labai skirtingos kryptys: bepiločių
orlaivių operatoriai, inžinieriai, šauliai
gelbėtojai, maitinimo ir logistinio
aprūpinimo užduotis vykdantys šauliai,
formuojamas K9 būrys. Kalbama ir
apie naujas kryptis – psichologinės bei
informacinės paramos pajėgumus.

Po kuopos stogu veikia ir kultūriniai
pajėgumai. Rinktinės šauliai, kurių
kūrybinė veikla telkiasi Utenos
kameriniame teatre, orkestras ir kapelija
primena, kad šaulystė stiprina ne tik
praktinį pasirengimą, bet ir bendrystę,
tradiciją bei kultūrinį atsparumą.

Renginiuose kavalerijos būrys neleidžia
praeiti nestabtelėjus – daugumai
maga pasiteirauti, ką šauliai veikia ant
žirgų. Raitas šaulys patraukia žvilgsnį,

sukuria progą sustoti, pasmalsauti,
nusifotografuoti ir pasikalbėti –
apie šaulystę, istoriją ir šiandienos
pasirengimą.

„Man atrodo, kad kuopos stiprybė yra ne
vien atskiri pajėgumai. Stiprybė yra tai,
kad čia gali užaugti idėja. Ateina žmogus,
atsiranda bendraminčių, pirmi bandymai,
paskui – struktūra, atsakomybės, planas.
Taip, žiūrėk, jau ir specializuotas būrys“, –
sako V. Babelis.

NĖRA NĖ VIENO, KURIS MOKĖTŲ VISKĄ...

Viena Štabo aptarnavimo kuopos arterijų –
maitinimas ir logistinis aprūpinimas. Tai
sritys, kurios dažnai lieka už kadro, bet be
jų sunkiai vyktų bet kuris didesnis renginys.

„Kartais žmonės sako: „Ką aš čia, gal tik
košei virti tikčiau.“ Bet šimtui ar dviem
šimtams žmonių išvirti maisto nėra joks
„tik“. Reikia suplanuoti, pagaminti, laiku
pamaitinti, pasirūpinti, kad būtų šilta,
skanu ir užtektų visiems. Kai žmonės
dalyvauja aktyvioje veikloje, vienos
košės neužtenka – jie valgo kelis
kartus per dieną. Tai yra logistika,
atsakomybė ir labai svarbus darbas“, –
kalba kuopos vadas.

Pasak jo, tas pats galioja ir kitoms
veikloms. Iš šalies gali atrodyti, kad tai „tik“
viena funkcija ar užduotis. Pradėjus veikti
ima ryškėti, kiek reikia planavimo, žmonių,
laiko, priemonių ir atsakomybės.

„Nėra vieno žmogaus, kuris mokėtų viską.
Bet kai atsiranda komanda, kai vienas
moka viena, kitas – kita, trečias tiesiog
turi noro padėti, tada vis mažiau dalykų
atrodo neįmanomi“, – sako V. Babelis.

KAI INICIATYVA PAKELIA SPARNUS

Štabo aptarnavimo kuopoje susibūrę
aviacijos patirties ir kompetencijų turintys
šauliai iš pradžių veikė kaip kuopos būrys.
Augant narių skaičiui, veiklos apimčiai ir
pajėgumams, aviacijos kryptis sustiprėjo,
o šiomet žengė į naują etapą – Lietuvos
šaulių sąjungos vado įsakymu mūsų
rinktinėje įsteigta atskira Lengvosios
aviacijos eskadrilė.

„Nėra vieno žmogaus,
kuris mokėtų viską.
Bet kai atsiranda
komanda, kai vienas
moka viena, kitas –
kita, trečias tiesiog turi
noro padėti, tada vis
mažiau dalykų atrodo
neįmanomi“, –
sako V. Babelis.

„Kartais svarbiausia ne iš karto turėti
galutinę struktūrą, o duoti žmonėms
erdvės susitikti ir pradėti veikti. Kai
atsiranda kryptis, atsakomybės ir bendras
darbas, iniciatyva natūraliai pereina į kitą
etapą“, – apie iš kuopos būrio išaugusį
ir savarankišką vienetą tapusį pajėgumą
sako V. Babelis.

SKIRTINGI KELIAI, VIENAS TIKSLAS

Galiausiai visos šios kryptys veda į tą patį
suvokimą: šaulystė nėra vienas vaidmuo
ir vienas keliai.

„Šaulystė kiekvienam gali būti skirtinga.
Vieno rankose – šautuvas, kito – valdymo
pultas, trečio – šturvalas, samtis, vadžios,
instrumentas ar tvarstis. Bet visų tikslas
bendras. Be vieno nebūtų kitų“, – sako
kuopos vadas.

Per pirmuosius metus kuopa augo
kartu su užduotimis, o kartu augo ir
erdvė žmonėms atrasti savo šaulystės
kelį – per techniką, kultūrą, logistiką,
organizavimą ar labai konkrečius
praktinius įgūdžius.

„Nuo „dūdelės“ iki šautuvo yra
gerokai arčiau negu nuo sofos, jeigu
prireiktų“, – šypneli 9-osios rinktinės
Štabo aptarnavimo kuopos vadas. x

IŠ VIENOS BENDRUOMENĖS Į KITĄ. KAIP PRASIDĖJO MANO KELIAS ŠAULIŲ SĄJUNGOJE IR „SAJOJE“?

Tekstas: GINTARĖ ANTULYTĖ

Mano kelias Šaulių sąjungoje prasidėjo dar mokykloje, maždaug 2020–2021 m., COVID-19 pandemijos laikotarpiu. Pirmieji susitikimai vyko nuotoliu, buvo labiau teoriniai, bet vis tiek įdomūs. Į jaunųjų šaulių veiklas buvau įsitraukusi keletą metų – dalyvavau daugybėje žygių, stovyklų, organizavome renginius ir buvome vieni aktyviausių žmonių mokykloje.

1

Tai viena pirmųjų mano patirčių, leidusių suprasti, ką reiškia būti bendruomenės dalimi, savanoriauti, priimti atsakomybę ir prisidėti prie kažko didesnio už save.

Tačiau savanorystė mano gyvenime neapsiribojo Šaulių sąjunga. Dar mokykloje buvau mokinių tarybos narė, o pradėjusi studijuoti įsitraukiau į studentų atstovybės veiklą. Ten mano atsakomybės pamažu augo – buvau organizacinės srities koordinatorė, vėliau tapau Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto studentų atstovybės pirmininke.

Su „Saja“ mano kelias susikirto jau vėliau – esu dalyvavusi keliuose „Sajos“ renginiuose. Nors šiandien nesu aktyvi jos narė, matau daug sąsajų tarp „Sajos“ idėjų ir to, kuo pati užsiimu – savanorystės, pilietiškumo ir jaunų žmonių įtraukimo į bendruomenę.

KOKS BUVO LŪŽIO MOMENTAS PEREINANT NUO JAUNOJO ŠAULIO PRIE SĄMONINGO ĮSIPAREIGOJIMO?

Neišgyvenau vieno konkretaus lūžio momento. Greičiau tai buvo pamažu brandesnis supratimas, kad savanorystė ir pilietiškumas gali turėti labai daug skirtingų formų.

Buvimas jaunąja šaule, įsitraukimas į „Lietuvos Junior Achievement“ mokinių tarybą, o vėliau ir studentų atstovybė padėjo suprasti, kad man iš tikrųjų patinka būti bendruomenės dalimi ir prisidėti prie jos kūrimo.

Nebuvo vienos dienos, kai nusprendžiau: „Dabar tapsiu savanore.“ Tiesiog kiekviename gyvenimo etape atsiradavo nauja bendruomenė, kurioje norėdavosi dalyvauti, o nors išmokti ir pačiai prie jos prisidėti.

KAIP ŠAULIŠKA PATIRTIS FORMAVO MANE KAIP ŽMOGŲ, O NE TIK KAIP ORGANIZACIJOS NARĘ?

Manau, kad vienas svarbiausių dalykų, kuriuos gavau iš šauliškų patirčių, buvo labai anksti atsiradęs supratimas, kad nuo mūsų pačių priklauso, kokioje bendruomenėje gyvename. Jei matai, kad ko nors trūksta, gali apie tai kalbėti, bet gali ir pats imtis iniciatyvos.

Vėliau šis požiūris labai natūraliai persikėlė į kitas mano veiklas. Studentų atstovybėje teko organizuoti žmones, išklausti kitus, spręsti problemas, atstovauti studentų interesams, o kartais tiesiog būti tuo žmogumi, kuris prisiima atsakomybę.

KAIP STUDIJOS IR SKIRTINGI GYVENIMO ETAPAI KEIČIA SANTYKĮ SU ŠAULIŲ SĄJUNGA?

Mano santykis su Šaulių sąjunga natūraliai keitėsi kartu su gyvenimo etapais. Mokykloje buvau jaunąja šaule, o pradėjusi studijuoti daugiau dėmesio skyriau naujai bendruomenei universitete.

Greičiau tai buvo pamažu brandesnis supratimas, kad savanorystė ir pilietiškumas gali turėti labai daug skirtingų formų.

1. „Saja“ man ne tik jaunus žmones burianti bendruomenė, bet ir patirtys, kurių galbūt visai nesitikėjai.
2. Norėčiau, kad „Saja“ apie save kalbėtų vis garsiau ir ją atrastų vis daugiau jaunų žmonių.

Tačiau vertybinė dalis niekur nedingo. Studentų atstovybė tapo vieta, kurioje galėjau aktyviai įsitraukti į universiteto gyvenimą, atstovauti studentams ir kurti pokyčius. Kartu čia sutikau daugybę žmonių, atradau draugų, patyriau daug smagių akimirkų ir galėjau pasidžiaugti studentišku gyvenimu.

Man atrodo, kad tai ir yra viena gražiausių savanorystės dalių – nebūtina visą gyvenimą likti vienoje organizacijoje. Kartais vienoje bendruomenėje išmoktus dalykus atsineši į kitą bendruomenę.

Dar smagiau, kai tos bendruomenės vėliau persipina. Studentų atstovybėje sutikau žmonių, kurie taip pat anksčiau buvo jaunieji šauliai. Tada labai greitai atsiranda kitoks ryšys – jau sieja bendros patirtys. O dar smagiau, kai vėl galima kartu daryti dalykus, kurie „veža“: nuo bendrų kraujo donorystės akcijų su Kraujo centru iki ekstremalių situacijų mokymų ar žygių.

KAS „SAJA“ MAN YRA ŠIANDIEN?

Nors pati šiuo metu nesu aktyvi „Sajos“ narė, kol kas kandidatė, matau ją kaip bendruomenę, galinčią suburti jaunus

žmones aplink pilietiškumo, savanorystės ir bendruomeniškumo idėjas.

Man atrodo, kad tokiose organizacijose svarbu ne vien tai, ką nuveiki. Lygiai taip pat svarbūs žmonės, kuriuos sutinki pakeliui, – netikėtos pažintys, naujos draugystės, įdomios istorijos ir patirtys, kurių galbūt visai nesitikėjai.

Norėčiau, kad „Saja“ apie save kalbėtų vis garsiau, pasiektų daugiau jaunų žmonių ir parodytų, kiek daug joje galima atrasti – nuo pilietiškumo ir savanorystės iki naujų pažinčių, bendruomenės ir patirčių.

KODĖL SVARBU KALBĖTI APIE PILIETIŠKUMĄ UNIVERSITETUOSE?

Universitetas yra vieta įgyti profesinių žinių, tačiau kartu tai gyvenimo etapas, kai sutinki daug naujų žmonių, kuri savo aplinką ir atrandi, kas tau pačiam svarbu.

Man pilietiškumas nėra vien dideli žodžiai apie valstybę ar patriotizmą. Jis prasideda nuo noro prisidėti, padėti kitam, pastebėti problemą ir nebijoti imtis iniciatyvos. Man labai svarbi ir bendruomenė. Savanoriaudamas gali atrasti savo žmones, susirasti draugų ir sukurti ryšius, kurie išlieka ilgam.

KĄ STUDIJUOJU IR KAIP MANO STUDIJOS SIEJASI SU VISUOMENINE VEIKLA?

Ką tik baigiau verslo duomenų analitikos bakalauro studijas. Iš pirmo žvilgsnio mano studijos ir visuomeninė veikla gali atrodyti gana skirtingos, tačiau iš tikrųjų jos viena kitą labai papildo.

Studijos išmokė analizuoti informaciją, ieškoti sprendimų ir juos grįsti duomenimis. Savanorystė išmokė kitų, ne mažiau svarbių, dalykų – klausytis žmonių, suprasti skirtingas nuomones, dirbti komandoje, organizuoti ir priimti atsakomybę.

Manau, kad būtent šis derinys man labai praverčia. Vien duomenų ne visada užtenka – svarbu suprasti ir žmones, kuriems tie sprendimai yra skirti.

KAS AŠ ESU UŽ ŠAULIŲ SĄJUNGOS RIBŲ?

Esu savanorė ir mergina, kuri nenustygsa vietoje. Savanorystė mane lydi nuo mokyklos – nuo mokinių tarybos ir „Lietuvos Junior Achievement“ iki MIDI sporto dienų organizavimo ir studentų atstovybės.

Studentų atstovybėje buvau organizacinės srities koordinatorė,

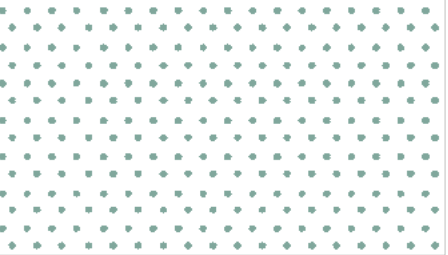

2

vėliau – pirmininkė, o šiemet, susiklosčius aplinkybėms, dar kartą einu organizacinės srities koordinatorės pareigas. Tik šį kartą jas einu turėdama kitą patirtį, brandesnę požiūrį ir naujus tikslus.

Nuo rugsėjo pradėsiu magistrantūros studijas Vilniaus universitete, tad laukia dar vienas naujas etapas.

Laisvalaikio mėgstu judėti – važinėti dviračiu, žaisti tinklinį, lankau kovinę savigyną. Mėgstu keliauti, atrasti naujas vietas, susitikti su draugais ir būti gamtoje. Pastaruoju metu, kai tenka daug laiko praleisti prie kompiuterio, vis labiau norisi žygių ir daugiau laiko gamtoje. Kartu mokausi atrasti laiko ir sau – kartais gera tiesiog sulėtinti tempą ir pabūti be jokių planų. x

NE TIK RIKIUOTĖ: KUO GYVENA JAUNIEJI ŠAULIAI KASDIENYBĖJE?

Išgirdę žodžius „jaunieji šauliai“ dažnai pirmiausia pagalvojame apie rikiuotę, drausmę ir karinį rengimą. Tačiau Lietuvos šaulių sąjunga yra ir erdvė, kurioje jauni žmonės ugdo pilietiškumą, ištvermę, pasitikėjimą savimi, o kartu puoselėja savo talentus ir pomėgius. Tai patvirtina dviejų jaunųjų šaulių – Livitos Kuncaitės ir Vėjo Juškevičiaus – istorijos.

LIVITA: NUO ŠAUDYMO IKI DARBO RADIJUJE

Livita Kuncaitė [16 m.], A. Juozapavičiaus 1-osios šaulių rinktinės narė, šauliška veikla užsiima jau beveik ketverius metus. Didžiausia jos aistra – šaudymas, o tęsti veiklą motyvuoja ne tik geri rezultatai varžybose, bet ir bendrystė su mokytojais bei draugais.

Tačiau šaulės uniforma – tik viena Livitos kasdienybės dalis. Laisvalaikiu ji neria žaislus ir kitus rankdarbius, lanko žurnalistikos kursus, o šią vasarą pradėjo dirbti Alytaus radijo stotyje FM99.

„Radijuje jaučiuosi savo vietoje“, – sako Livita. Čia ji administruoja svetainę, kelia straipsnius, atranka nuotraukas, prižiūri socialinius tinklus ir mokosi darbo prie pulto. Labiausiai jai patinka kalbinti žmones ir imti interviu. Pasak jaunosios šaulės, nereikia bijoti kalbėti eterijoje, nes dažniausiai viskas pavyksta geriau, nei atrodo iš anksto.

5

Tekstas: EDITA JOČIENĖ

Nuotraukos: ASMENINIS PAŠNEKOVŲ ALBUMAS

1. Livita už pulto radijuje.

1

VEIKLOS, KURIOS AUGINA

Livita aktyviai dalyvauja ir visuomeninėje veikloje: yra Alytaus miesto mokinių tarybos narė, priklauso Mokyklų – Europos ambasadorių tinklui, lanko dailės, muzikos ir debatų būrelius. Ji sako, kad laiko planavimas jai niekada nebuvo problema.

„Mane „veža“, kai turiu daugiau veiklų, negu, atrodo, spėju“, – šypsosi ji.

Pasak Livitos, Šaulių sąjunga jai suteikė ištvermės ir pasitikėjimo savimi. Ji išmoko taikliai šaudyti, nors turi strabizmo požymių, ir įveikė vidinę baimę, kad

gali būti nepakankamai gera. Mergina pabrėžia, kad šauliška veikla – tai ne tik pasirėngimas ginti savo šalį, bet ir galimybė susitikti įdomių žmonių, išmokti naudingų dalykų ir atrasti save.

Nors jaunoji šaulė labiausiai mėgsta šaudymą, tačiau džiaugiasi ir topografijos užsiėmimais. Ateityje mergina norėtų studijuoti komunikaciją anglų kalba, kartu mokytis anglų kalbos pedagogikos, nes nori tapti pedagoge. Savo bendraamžius ji kviečia: „Ateik, pabandyk ir tau patiks – atrasi save bent jau vienoje iš daugybės sričių, kurias siūlo šaulystė.“

„Norėjau pasimatuoti tuos batus“, – sako jis.

2

VĖJAS: NUO BLIZGAUS ŠOKIŲ PARKETO IKI ŠAULIŠKŲ BATŲ

Vėjas Juškevičius [17 m.], Karaliaus Mindaugo 10-osios rinktinės sostinės jaunųjų šaulių kuopos narys, net dešimt metų šoko Lotynų Amerikos ir standartinius šokius. Būtent ši patirtis jį išmokė disciplinos, atsakomybės ir komandinio darbo.

„Šokiai mane pripratino prie kasdienės disciplinos. Atrodė, kad kitaip jau nebegali būti“, – pasakoja Vėjas.

Baigęs profesionaliai šokti ir daugiau dėmesio skirdamas mokslams, jis pajuto, kad trūksta aktyvios, bendruomeniškos veiklos. Kadangi ateitį sieja su kariniu rengimu ir Lietuvos gynyba, Šaulių sąjunga tapo natūraliu pasirinkimu.

„Norėjau pasimatuoti tuos batus“, – sako jis.

Vaikiną ypač sudomino orientacinės veiklos ir topografija – įgūdžiai, naudingi ne tik pratybose, bet ir kasdieniame gyvenime, pavyzdžiui, keliaujant.

Vėjas turi ir patarimą būsimiems jaunesiems šauliams: „Ateik kuo anksčiau ir auk kartu, – pataria jis. – Aš prisijungiau gana vėlai, tada, kai nusprendžiau daugiau laiko skirti mokslams ir nustojau profesionaliai šokti. Jeigu būčiau atėjęs anksčiau, būčiau turėjęs didesnę sukauptą žinių ir patirčių bagažą, kuris neabejotinai būtų pravertęs ir mokykloje.“ Šiandien Vėjas jau žengtelėjo į priekį karinio rengimo srityje – baigęs gimnaziją, jis įstojo į Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademiją ir bus I kurso kariūnas. Atrodo, nėra nieko bendra tarp spindinčio šokių parketo, frako ir rimtų gynybos mokslų, bet sąsajos nematomos tik iš pirmo žvilgsnio. Abi sritis vienija tikslo siekimas, pagarba partneriui ar kolegai, nauji patyrimai ir daug galimybių.

SKIRTINGI KELIAI, TA PATI DVASIA

Livitos ir Vėjo istorijos primena, kad jaunas šaulys gali būti ir kūrėjas, ir šokėjas, ir būsimas žurnalistas, ir žmogus, savo ateitį siejantis su Lietuvos gynyba. Lietuvos šaulių sąjunga šiandien yra ne tik drausmės, bet ir augimo, bendrystės bei savęs atradimo mokykla. x

2. Vėjas su partnere Ugne Tomaševičiūte vienoje iš šokių varžybų.

LDK ALGIRDO VARDŲ KUOPA SAN FRANSISKE:

1

PAGARBA PRAEIČIAI, ATSAKOMYBĖ DABARČIAI IR VEKTORIUS Į ATEITĮ

6

Bendravo: VALDAS KILPYS
Nuotraukos: KUOPOS ARCHYVAS

Kalbamės su LDK Algirdo vardo kuopos San Fransiske įkūrėja ir vade Vita Gailiūnaite.

Vita, kas paskatino San Fransiske įkurti šaulių kuopą?

Lietuviška tapatybė išeivijoje išlieka gyva tiek, kiek ji virsta bendruomene, veikimu ir atsakomybe. San Fransisko apylinkėse (SF Bay Area – apimantis visą įlankos zoną, įskaitant garsųjį Silicio slėnį) natūraliai atsirado poreikis burtis lietuviams ne tik nacionaliniu pagrindu, bet ir telktis aiškesnės pilietinės, patriotinės bei istorinės savivokos principu (mūsų kuopai priklauso ir Meksikos šauliai). Šaulių kuopa tapo tokio telkimosi forma. Tai nėra vien nostalgijos ar simbolinio ryšio su Lietuva išraiška – tai ir sąmoningas apsisprendimas palaikyti lietuvių veiksmu, disciplina, bendruomeniškumu ir tarnystės samprata. Prie šios kuopos atsiradimo San Fransiske daug prisidėjo ir mūsų vado Ovidijaus Bernatono pavaduotojas Gintautas Vasilevskis. Jis liepė man prisiekti, kad San Fransiske bus kuopa, o aš savo pažadų nelaužau. Pati daviau priesaiką ir tapau šaule, o po kelių mėnesių įkūriau kuopą.

Koks tikslus kuopos pavadinimas? Kodėl pasirinktas būtent toks?

Kuopa pavadinta Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo vardu. Oficialus pilnas pavadinimas: „Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo Lietuvos Šaulių sąjungos išeivijoje kuopa“. Kiek gremėzdžiškai skamba, todėl dažnai vardą trumpiname iki: „LDK Algirdo Šaulių kuopa San Fransiske“. Šis pasirinkimas neatsitiktinis. Algirdas Lietuvos istorijoje siejamas su valstybine galia, politiniu toliaregiškumu ir gebėjimu veikti plačiu horizontu. Jis simbolizuoja ne tik karinę jėgą, bet ir valstybės išplėtimą, jos įtakos augimą, kryptį į išorę. Tokia simbolika ypač prasminga kuopai, veikiančiai toli nuo Lietuvos, – tarp skirtingų kultūrų, kalbų ir kartų, tačiau išlaikančiai ryšį su lietuviška istorine ir pilietine tradicija. Mano tėtis Algirdas, kuris žuvo prieš daugelį metų, buvo didelis Lietuvos patriotas. Pasirinkdami šį pavadinimą įamžiname ir jį.

Kaip kuopos įkūrimas buvo sutiktas vietos lietuvių?

Vietos lietuvių bendruomenė kuopos kūrimą sutiko su entuziastingu susidomėjimu ir palaikymu. Kaip dažniausiai

2

ir būna, pradžioje viskas prasideda nuo branduolio – kelių žmonių, kurie pasiūlyta ne tik kalbėti apie lietuvių, bet ir ją organizuoti. Tačiau ilgai paaikšėja, kad poreikis yra platesnis. Bendruomenėje yra žmonių, kuriems svarbu ne tik kultūriniai renginiai ar šventės, bet ir gilesnė priklausymo, atsakomybės bei prasmingo veikimo forma. Tie žmonės ir sudaro mūsų kuopą.

Ar daug prisijungė? Kokias tendencijas pastebite?

Prisijungia įvairaus amžiaus ir skirtingos patirties žmonės: neseniai į JAV atvykę lietuviai, senesnės emigracijos atstovai, mišrių šeimų nariai, taip pat ir trečiosios kartos lietuvių palikuonys. Pastarieji dažnai lietuviškai jau kalba silpniau arba išvis nekalba, tačiau labai aiškiai jaučia poreikį suprasti, kas jie yra ir iš kur ateina. Tai bene vienas įdomiausių šiandienos procesų JAV lietuvių aplinkoje – kuo labiau žmogus jauja į amerikietišką visuomenę, tuo dažniau kyla klausimas apie šaknis. Tapatybė nebėra paveldima savaime, ją reikia sąmoningai susigrąžinti ir puoselėti. Todėl šauliška veikla daugeliui tampa ne tik patriotine ar pilietine praktika, bet ir savotišku kultūriniu grįžimu.

Kokias veiklas planuojate?

Planuojamos veiklos apima istorinės atminties puoselėjimą, pilietinio sąmoningumo stiprinimą ir bendruomeninį telkimą. Tai – dalyvavimas lietuvių

1. Projektas „The Monarchs of Lithuania“ gimė iš noro patrauklia forma kalbėti apie Lietuvos istoriją.
2. Kuopos nariai kartu mini Lietuvai svarbias sukaktis.

Kaip dabartiniai kariniai konfliktai keičia požiūrį į šaulių vaidmenį?

Dabartiniai kariniai konfliktai Europoje ir pasaulyje parodė, kad karas nebėra suvokiamas vien kaip fronto linijų susidūrimas. Keičiasi karinio ir pilietinio pasipriešinimo formos, sparčiai vystosi technologijos, o greta tradicinių gynybos priemonių vis didesnę reikšmę įgauna informacinis atsparumas, visuomenės organizuotumas, logistinis pasirengimas, bendruomenių savitvarda, ryšio kanalų patikimumas ir gebėjimas veikti išvien neapibrėžtumo sąlygomis. Dronai, žvalgybos technologijos, skaitmeniniai tinklai, kibernetiniai pavojai ir informacinės atakos šiandien keičia pačią gynybos sampratą. Vadinas, ateities šaulys bus ne tik tradicinis pilietinės valios simbolis, bet ir žmogus, suprantantis šiuolaikinio konflikto daugiasluoksniškumą.

Koks, jūsų manymu, šaulių vaidmuo galimos agresijos akivaizdoje Lietuvoje ir išeivijoje?

Lietuvai, esančiai NATO rytiniame forposte, tai turi ypatingą reikšmę. »

Šauliai čia gali ir turi būti ta visuomenės grandis, kuri jungia pilietinį sąmonin-gumą, istorinę atmintį, vietos bendruo-menių atsparumą ir pasirėngimą veikti krizės atveju. Tačiau ši atsakomybė aktuali ir Amerikoje gyvenančiai lietuvių bendruomenei. Nors geografinė distan-cija didelė, diasporos vaidmuo galimos agresijos akivaizdoje gali būti svarbus informacine, organizacine, humanitarine, politine ir visuomenine prasme. Kitaip tariant, šauliška veikla išeivijoje tampa ne tik simboliniu ryšiu su Lietuva, bet ir atsakinga platesnio transatlantinio budrumo forma.

Papasakokite apie idėją išleisti kor-tas „The Monarchs of Lithuania“. Kaip ji susijusi su šauliška veikla?

Kortų projektas „The Monarchs of Lithuania“ gimė iš noro patrauklia forma kalbėti apie Lietuvos istoriją. Šio projekto autorius – dizaineris Tautvydas Kaltenis, kuris ne tik sukūrė šią kortų kaladę, bet formuoja ir visą kuopos vizualinį iden-titetą. Jo kuriami vizualiai šiandien yra vienas pagrindinių būdų, kaip kuopos veiklos pristatomos visuomenei, – per istorinį pasakojimą, simbolius, šiuolaikišką dizaino kalbą ir vizualiai patrauklią formą.

Tai meninis istorinių žaidimo kortų rinkinys, skirtas Lietuvos valdovams ir jų simbolinei reikšmei. Keturi pagrindiniai Lietuvos valdovai – Mindaugas, Gedimi-nas, Algirdas ir Vytautas Didysis – šiame projekte tampa ne tik kortų figūromis, bet ir savotiškais Lietuvos valstybingumo archetipais. Neatsitiktinai šie vardai iki šiol gyvi ir visuomenėje: jie suteikiami naujagimiams, jais vadinamos miestų gatvės, įvairūs organizaciniai vienetai, pavyzdžiui, – mūsų kuopa, nes jie reiškia daugiau nei vien istorines asmenybes. Šie vardai įprasmina nacionalinį imperatyvą ir tam tikrą lietuviško charakterio idealą.

Šis projektas tapo savotišku tiltu tarp istorinės vaizduotės, dizaino ir lietuviško tautinio epo. Jis taip pat natūraliai susisiejo su šauliška laikysena – pagarba valstybės istorijai, valdovų palikimui ir suvokimu, kad valstybės pamatas ne vien institucijos, bet ir kultūrinė atmintis. Svarbu ir tai, kad dalis pajamų nuo kortų pardavimo yra skiriama kuopos reikmėms. Taigi šis projektas veikia ne tik kaip kultūrinė reprezentacija, bet ir kaip praktiškas indėlis į bendruomeninę bei organizacinę veiklą.

Kodėl pasirinkote būtent tokį - žaidimo kortų - formatą?

Idėją subrandino noras istoriją iškelti iš vadovėlinės, statiškos erdvės ir pernešti ją į kasdienį kultūrinį objektą – tokį, kurį

3 žmogus gali paimti į rankas, apžiūrėti, dovanoti, kolekcionuoti. Kortų žaidimo ir struktūros kalba yra universali, o vizualus pasakojimas leidžia istoriją patirti gyviau. Tai ne tiek pramoginis, kiek kultūrinis objektas, skirtas pažadinti smalsumą, paskatinti pokalbį ir sukurti ryšį su Lietuvos istorija.

Ar buvo kokių nors nutikimų, švenčių ar įvykių, kur šauliai buvo pastebėti vietos gyventojų?

Tokie momentai dažniausiai įvyksta viešuose lietuvių bendruomenės renginiuose, minėjimuose ar šventėse, kur šauliai dalyvauja vilkėdami uniformas ir saliuotodami vėliavoms. Amerikiečiai jaučia didelę pagarbą žmonėms su uni-forma. Jie tuoj pat dėkoja už tarnybą, ir tai natūraliai patraukia vietinių gyventojų amerikiečių ir ne tik jų dėmesį – žmonės sustoja klausyti, kas tai per organizacija, ką reiškia šaulių ženklai, kokios valstybės vėliava, kas yra Vytis, kodėl lietuvių bendruomenė taip sąmoningai puose-lėja savo istorinę tapatybę. Tokie pokal-biai svarbūs ne vien dėl matomumo – jie parodo, kad išeivijoje lietuvybė gali būti ne tik tylūs prisiminimai ar užsisklendimas bendruomenių viduje, bet ir orus, aiškus, atpažįstamas viešas veikimas. Gegužės mėnesį žygyje sulaukėme labai didelio piliečių iš buvusių LDK teritorijų, pavyz-

3. Trečiosios kartos lietuvis, prisijungęs prie LDK Algirdo Šaulių kuopos San Fransiske, nekalba lietuviškai, bet jaučia labai tvirtą ryšį su Lietuva.

džiui, ukrainiečių ar baltarusių, dėmesio. Jie puikiai atpažįsta vėliavą su Vyčiu. Ne vienas prie mūsų eisenos priėjo ir klausinėjo, kas mes tokie, domėjosi, ką reiškia dvigubas kryžius.

Koks santykis klostosi tarp vietos gyventojų amerikiečių ir jiems galbūt neįprastos šaulių struktūros?

Pats žodis „šauliai“ amerikiečiams nėra savaime suprantamas, todėl labai svarbus tampa aiškinimas ir kontekstas. Kai kalbama ne stereotipais, o aiškiai – kaip apie lietuvišką istorinę, patriotinę, pilietinę organizaciją, puoselėjančią bendruomeniškumą, atsakomybę ir tautinę tapatybę, – daug kas tampa suprantama. JAV visuomenė apskritai yra gana draugiška įvairioms kultūrinėms, veteranų, paveldosaugos ir bendruo-

meninėms iniciatyvoms, jeigu jos veikia skaidriai ir laikosi vietos įstatymų. Todėl sėkmingiausias santykis su amerikietiška aplinka klostosi tada, kai šauliška veikla pristatoma kaip brandi, atsakinga ir vertybiškai motyvuota saviorganizacijos forma.

Ar JAV įstatymai draugiški tokioms veikloms?

Jeigu kalbame apie bendruomeninę, kultūrinę, pilietinę, patriotinę ir reprezen-tacinę veiklą, JAV teisinė ir visuomeninė aplinka tokioms iniciatyvoms iš principo yra palanki, jei jos vykdomos skaidriai ir atsakingai. Svarbiausia yra aiškiai suvokti vietos teisinį kontekstą, nepainioti skirtingų veiklos sričių ir viešai veikti taip, kad organizacija būtų suprantama kaip brandi bendruomeninė struktūra, o ne kaip kažkas egzotiško ar klaidingai interpretuojamo. Todėl Šaulių išeivijoje organizacija ir mūsų kuopa jos sudė-tyje pristatoma ne kaip paramilitarinė struktūra, o kaip patriotinė, kultūrinė ir atminties institucija, nevyriausybinė ir pelno nesiekianti organizacija.

Kaip vyksta viešinimo procesas?

Viešinimas šiandien įgauna naują formą. Nebepakanka vien vidaus komunikacijos bendruomenėje. Reikia vaizdo, dizaino, socialinių tinklų, aiškiai ištransliuotos žinutės, kuri būtų suprantama ir jaunam žmogui, ir vyresnei išeivijos kartai, ir lietuvių kilmės amerikiečiui, kuris galbūt tik dabar pirmą kartą rimčiau susidomi savo šaknimis. Todėl šalia tradicinės organizacinės veiklos vis svarbesnis tampa ir kultūrinis pasakojimas – kaip save parodyti, kaip kalbėti apie Lietuvą, kaip įprasminti jos istoriją šiuolaikinėmis priemonėmis. Šiuo požiūriu Tautvydo Kaltenio kuriami vizualiniai naratyvai kuopai yra labai svarbūs, nes jie suteikia veiklai profesionalų, savitą ir lengvai atpažįstamą veidą.

Kokie giluminiai procesai pastebimi JAV visuomenėje savo šaknų paieškos kontekste?

Vienas ryškiausių procesų – tai vis stiprėjantis noras susigrąžinti tapatybę ne paviršutiniškai, o sąmoningai. Ypač tai matyti tarp vėlesnių emigracijos kartų. Žmogus gali būti visiškai integruotas į amerikietišką visuomenę, tačiau vis tiek jausti poreikį suprasti savo kilmę, šeimos istoriją, kultūrinį paveldą. Tokiu atveju lietuvybė tampa ne vien sentimentu, o ieškomu atsakymu į klausimą, kas aš esu. Šauliška veikla šioje vietoje turi ypatingą reikšmę, nes ji leidžia lietuviškumą patirti ne tik kaip paveldą, bet ir kaip atsako-mybę, laikyseną bei veiksmą.

Man atrodo, kad yra svarbu plėsti kultūrinės įtakos apimtį – mūsų veikla gyvai domisi ir palikuonys tų, kurie paliko Lietuvos (plačiąja prasme) teritoriją prieš šimtą ar daugiau metų, tačiau jaučia ryšį su mūsų bendra žeme – kartoja iš protėvių girdėtus gimtųjų vietų vardus, domisi istorija ir yra tikri mūsų judėjimo palaikytojai.

Ką šiandien jums reiškia San Fran-sisko „Algirdo“ kuopos kūrimas ir su tuo susijusios veiklos?

Tai reiškia daugiau nei vien naują orga-nizacinį vienetą. Tai bandymas parodyti, kad net toli nuo Lietuvos įmanoma ne tik išsaugoti ryšį su tėvyne, bet ir kurti naują, gyvą lietuviškumo formą. Tokią, kuri remiasi ne vien atmintimi, bet ir veikimu. Ne vien praeities pagarba, bet ir dabarties atsakomybe. Ir ne vien dabarties pareiga, bet ir ateities numa-tymu. Apskritai, aš matau svarbų Šaulių judėjimo vaidmenį, telkiant visas Lietuvai palankiai nusiteikusias jėgas į bendrą Šaulių frontą, kuriame būtų dalijamasi žiniomis, vertybėmis bei civilizacinėmis perspektyvomis.

Galbūt tai ir yra svarbiausia šaulio laikysena išeivijoje – būti ten, kur esi, tačiau nepamesti to, iš kur atėjai, suprasti, ką privalai daryti dabar, ir būti pasirėngu-siam tam, kas gali atsitikti rytoj.

Prie šios kuopos prisijungė JAV lietuvis Daniel Davidėnas, paklausėme ir jo kelių klausimų.

Kaip sužinojote apie Šaulių sąjungą?

Mano tėvas Eugenijus Davidėnas pasa-kojo man apie Lietuvos istoriją nuo pat vaikystės. Girdėjau daugybę pasakojimų apie senąsias baltų gentis, lietuvių mitolo-giją, Lietuvos valdovus, Rusijos imperijos ir Sovietų Sąjungos okupacijos laikotar-pius. Žinoma, tarp jų buvo ir daug istorijų apie šaulius bei miško brolius. Nors mano tėvas buvo pirmosios mūsų šeimos kartos atstovas, gimęs Amerikoje, jis visada labai brangino savo lietuvišką tapatybę. Tėvas norėjo šį paveldą perduoti visiems savo vaikams. Taip pirmą kartą ir sužinojau apie Lietuvos šaulių sąjungą – iš istorijų, kurias man pasakojo tėvas ir seneliai.

Maždaug prieš 15 metų su tėvu skaitėme laikraščius ir žurnalus („Draugas“, „Lithu-anian Heritage“ ir kt.) ir sužinojome, kad Lietuvos šaulių sąjunga vis dar veikia JAV. Norėjome daugiau sužinoti apie šaulių organizaciją JAV, tačiau nežinojome, kaip ją surasti. Tad labai apsidžiaugiau, kai prieš dvejus metus radau būdą susisiekti su Lietuvos šaulių sąjungos vadovais Čikagoje.

Kas paskatino Jus įstoti į Šaulių sąjungą ir duoti priesaiką, nors esate gimęs JAV?

Visi šaulių vadovai mane priėmė ir pri-pažino lietuviu. Juk mano pavardė aiškiai liudija lietuvišką kilmę. Manau, jie tiesiog norėjo įsitikinti, kad mano susidomėjimas yra nuoširdus ir kad lietuviška tapatybė man iš tiesų svarbi.

Kai tai aiškiai parodžiau, jie buvo labai paslaugūs ir tiksliai paaiškino, ką turiu daryti, kad tapčiau organizacijos nariu.

Esu dėkingas visiems Lietuvos šaulių sąjungos vadams, kad jie noriai priima tokius lietuvių kilmės amerikiečius kaip aš ir suteikia galimybę prisidėti prie mūsų gražios tėvynės Lietuvos apsaugos.

Kelintos kartos lietuvis esate?

Mano senelis Steponas Davidėnas emigravo į JAV ir apsigyveno Kuko apy-gardoje Ilinojuje, tapo Čikagos lietuvių bendruomenės nariu. Ten jis susipažino su mano močiute, kuri taip pat buvo kilusi iš emigrantų šeimos. Mano tėvas Eugenijus Davidėnas gimė ir užaugo šioje bendruomenėje, todėl aš esu trečiosios kartos lietuvis amerikietis.

Mano šeima Amerikoje gyvena jau labai seniai, tačiau mūsų lietuviška tapatybė išliko labai stipri. Kai tik turime galimybę, mėgstame lankytis Lietuvoje. Lietuvos dainos, ritmai ir papročiai iki šiol gyvena mūsų širdyse. Mes nepamirštame, kad mūsų šeimos istorija prasidėjo Lietuvoje, ir šis faktas niekada nepasikeis.

Kokie yra Jūsų ateities planai LDK Algirdo LŠSI kuopoje?

LDK Algirdo LŠSI kuopa yra puikus naujas šaulių vienetas. Nors jos nariai gyvena įvairiose Šiaurės Kalifornijos, Nevados ir Meksikos vietovėse, mus visus vienija tas pats tikslas ir misija. Ateityje norėčiau padėti LDK Algirdo LŠSI kuopai keliais būdais: eiti garbės sargybos pareigas minėjimuose ir ceremonijose; rinkti, fiksuoti ir išsaugoti kuopos istorinę medžiagą; padėti organizuoti įvairius mokymus bei kitas veiklas.

Visi mūsų kuopos šauliai labai prisideda prie jos augimo ir veiklos. Pirmoji kuopos vadė V. Gailliūnaitė gerai viską organi-zuoja ir skiria daug laiko bei pastangų tam, kad kuopa sėkmingai veiktų.

Esu įsitikinęs, kad LDK Algirdo LŠSI kuo-pos laukia puiki ateitis ir ji nuveiks daug prasmingų darbų Lietuvos labui. ×

INFLUENCERIAI PRIEŠ DEZINFORMACIJĄ

Tekstas: KRISTINA PETRAUSKĖ

Šiandien nuomonės formuotojai vaidina vis svarbesnį vaidmenį formuojant visuomenės nuomonę. Tačiau kartu su augančia įtaka didėja ir mūsų atsakomybė atpažinti dezinformaciją. Kaip nuomonės formuotojai man teko atstovauti Lietuvai ir dalyvauti mokymuose „InfluencersAgainstDisinfo“, kuriuos organizavo Aspen Institute Germany.

Aspen Institute Germany (Aspen Institute Deutschland e.V.) yra 1974 m. įkurtas nepriklausomas, nepartinis Vokietijos „think tank“. Tai buvo pirmasis Aspen instituto padalinys už JAV ribų, kurį įkūrė Shepardas Stone’as Šaltojo karo metu, norėdamas skatinti JAV ir Vokietijos dialogą su Rytų bloku. Šiandien jo tikslas ugdyti vertybėmis grįstą lyderystę, dialogą ir euroatlantinį bendradarbiavimą, siekiant stiprinti atvirą visuomenę.

„Atsparumo kodas: šauliai 360° ir sąmoningumas informacinių grėsmių akivaizdoje“

PROJEKTĄ IŠ DALIES FINANSUOJA MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Tai vienas iš kelių šio instituto vykdomų projektų, skirtų dezinformacijai ir influencerių vaidmeniui demokratinėje visuomenėje, siekiant ne tik edukuoti, bet ir tirti, koks yra infuencerių veikimo modelis krizių, konfliktų ir karų metu. Projektą finansavo Vokietijos federalinė užsienio reikalų tarnyba, o partnerystės tinkle dalyvavo Aspen Institute Central Europe ir Aspen Institute Kyiv.

Mokymų tikslas – sukviesti Vidurio ir Vidurio Rytų Europos turinio kūrėjus bei influencerius, turinčius aiškų pasitikėjimo reitingą ir kalbančius apie politikos aktualijas. Tuomet juos supažindinti su dezinformacijos ir misinformacijos grėsmėmis, kad jie patys netaptų nesąmonin-gais dezinformacijos platinimo kanalais, bei išmokyti, kaip apie dezinformaciją komunikuoti savo sekėjams.

Panašiuose šio instituto projektuose per metus dalyvaudavo apie 15–17 influencerių ir turinio kūrėjų iš Vokietijos, Ukrainos, Rumunijos, Čekijos, Vengrijos, Lietuvos ir Latvijos. Mokymų formatą sudarė skaitmeniniai seminarai bei gyvos studijų kelionės (dažniausiai į Berlyną, taip pat į Vilnių, Varšuvą, Pragę), kuriose buvo susitinkama su dezinformacijos ir komunikacijos (taip pat ir su „Meta“ bei „TikTok“) platformų atstovais. Taip turėjome galimybę klausyti apie socialinių tinklų politiką, požiūrius ir užduoti itin nepatogių klausimų. Turėjome vizitą ir į Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamentą.

Visi susitikimai vykdavo pagal Chatham House taisyklę – galima laisvai naudoti gautą informaciją, tačiau draudžiama atskleisti kalbėtojų tapatybę. Tai leido dalyviams atvirai dalytis patirtimi, nuomone ir patirtimi.

ANALIZUOTI REALŪS DEZINFORMACIJOS PAVYZDŽIAI

Labiausiai įsiminė du, priešingi savo pobūdžiu, pavyzdžiai.

Pirmasis – absurdiškas. Vokietijos žinias-klaidoje ir socialiniuose tinkluose paplito istorija, esą Vokietijos kancleris Friedrichas Merzas per medžioklės kelionę Kanadoje (Nunavute) neteisėtai nušovė baltosios lokės patelę su jaunikliais. Prie istorijos buvo pridėta suklastota, tikėtina,

dirbtinio intelekto sugeneruota arba redaguota nuotrauka, kurioje kancleris pozuoja prie sumedžio lokiuko, bei vaizdo įrašas su tariamu vietos gyventojų liudijimu. Faktų tikrintojai nustatė, kad istorija paskleista svetainės „Toronto Journal“, kuri neturi jokios redakcijos informacijos ir naudoja pavogtas tikrų žurnalistų nuotraukas. Pėdsakai vedė į rusijos dezinformacijos grupę, siejamą su platesne kampanija prieš Vakarų politikus, remiančius Ukrainą. Ta pati grupė anksčiau taikėsi ir į kitus Europos bei JAV politikus.

Šio pavyzdžio tikslas – sumažinti kanclerio, aktyviai remiančio Ukrainą, populiarumą, sukuriant emocišką melagieną.

Antrasis savo paprastumu šokiravo labiau. Tai buvo mokymų metu aptartas vidinis atvejis (viešai plačiai nenušviestas) – suklastotas laiškas, esą siųstas redakcijoms iš Vokietijos valdžios spaudos tarnybos. Jame prašyta nerašyti neigiamų žinių apie karą Ukrainoje: nuostolius, korupciją, žuvusius ukrainiečius ir pan. Laiškas buvo beveik tobulai imituotas – tik keliomis eilutėmis skyrėsi nuo tikrojo, o jam suklastoti pakako kelių „copy-paste“ detalių. Tikslas – sukurti iliuziją, kad demokratinė valdžia nede-mokratiškomis priemonėmis kontroliuoja žiniasklaidą ir slepia tiesą. Šis atvejis buvo demaskuotas ne tiek dėl skaitmeninio raštingumo, kiek dėl to, kad Vokietijos žurnalistai iš principo žino: demokratinė valdžia niekada nediktuoja, ką ir kaip žurnalistai turi rašyti. Pati prielaida jiems atrodė neįtikima, bet jei laiškas būtų paplitis viešai ir kuris nors iš dienraščių jį būtų publikavęs su pasipiktinimu, kaip taip drįstama, – žala būtų buvusi didžiulė, o šias publikacijas išnaudotų priešiškos šalys.

SKIRTUMAI TARP LIETUVOS IR EUROPOS DEZINFORMACINIO LAUKO

Vienas pagrindinių skirtumų dezinformacijos lauke yra sklaidos kanalai. Lietuva išsiskiria tuo, kad „Facebook“ čia vis dar itin populiarus ir dažnai yra ne tik pagrindinė socialinio tinklo erdvė, bet ir dažniausia dezinformacijos bei misinformacijos platinimo vieta. 2025 m. pabaigoje „Facebook“ Lietuvoje naudojo

1. Suklastota informacija, kurios tikslas – sumažinti kanclerio, aktyviai remiančio Ukrainą, populiarumą.

apie 80% gyventojų. Kitose Europos šalyse kritinė masė vartotojų jau seniai perėjusi prie „TikTok“ ar kitų platformų kaip pagrindinio naudojamo socialinio tinklo. O kartu su vartotoju persikelia ir dezinformacijos pagrindinės sklaidos kanalai. Puikus pavyzdys Moldovos rinkimai, kur „TikTok“ platforma tapo viena iš pagrindinių kovos laukų tarp proeuropietiško ir prorusiško kandidatų.

VISUOMENĖS REAKCIJŲ Į KLAIDINANČIĄ INFORMACIJĄ SKIRTUMAI

Nors Lietuvoje trūksta struktūrinio skaitmeninio raštingumo, kuris padėtų sistemškai atpažinti dezinformaciją, tai iš dalies kompensuoja istorinė patirtis – gebėjimas skaityti tarp eilučių, atpažinti intencijas ir įtariai vertinti informaciją iš Rytų. Įdomu, kad tai netiesiogiai atsispindi ir statistikoje: naujausia „Euro-barometro“ apklausa rodo, kad dezinformacijos poveikis Lietuvoje (apie 30%) yra žemesnis už ES vidurkį (36%) ir gerokai žemesnis nei, pavyzdžiui, Vengrijoje ar Rumunijoje (virš 50%). Tyrėjai pastebi, kad tokį atsparumą stiprina stiprus visuomeninis transliuotojas, aukštas pasitikėjimas žiniasklaida ir mažesnis polinkis naujienas gauti vien iš socialinių tinklų – visa tai iš dalies veikia ir Lietuvoje. Tiesa, Lietuvoje net 76 % žmonių teigia, kad naujienas sužino iš socialinių tinklų. Bet čia Lietuva vėl yra išskirtinė: pirmiausia, ji – viena iš didžiausių skaičių kasdienių naujienų portalų lankytojų turinčių šalių (85 % internetą naudojančių žmonių kasdien apsilanko interneto naujienų portaluose). Antra – socialiniuose tinkluose naujienas jie sužino iš tų pačių naujienų portalų ar nacionalinio transliuotojo profilių, o ne iš naujienų / politikos influencerių / strymerių, kas yra gana populiariu tarp Čekijos, Rumunijos ir Slovakijos interneto vartotojų.

Dar vienas skirtumas: į ką taikomasi pasitelkus dezinformacija – į faktus ar į emocijas. Vakarų Europos, pavyzdžiui, Vokietijos visuomenė turi ilgametę, gerai institucionalizuotą skaitmeninio raštingumo sistemą ir stiprų pasitikėjimą demokratinėmis institucijomis. Todėl mano minėtas suklastotas laiškas Vokietijos dienraščiams ir naujienų portalams buvo greitai atmetas kaip netikras. Pati prielaida, kad demokratinė valdžia gali diktuoti žiniasklaidai turinį, ten

atrodo neįtikima. Reakcija, kai yra stiprus skaitmeninis raštingumas, dažniau būna racionali, faktų tikrinimo pobūdžio. Tačiau Vakarų Europos auditorija daug labiau pažeidžiamesnė taikantis į emocijas, pavyzdžiui, Merzo sumedžio ločio atvejis su suklastota nuotrauka.

INFLUENCERIŲ VAIDMUO LIETUVOJE IR KITOSE EUROPOS ŠALYSE

Lietuvos influencerių rinka yra palyginti maža, todėl politikos ir geopolitikos temomis kalbantys influenceriai lieka labai stipriai susikonscentravę „Facebook“ platformoje – kitaip nei kitose šalyse, kur panaši auditorija jau perėjusi į kitus kanalus.

Būtent dėl šios mažos, koncentruotos rinkos Lietuvoje ypač pastebimas reiškinys – prorusiškos grupės ir pavieniai veikėjai, kurie ne tik patys skleidžia turinį, bet ir veikia kaip informacinių burbulų agregatoriai.

Dar įdomesnis, sunkiau pastebimas reiškinys, kad taip pat elgiasi iš pažiūros visiškai nekalts „Facebook“ grupės (pvz., „Namų kvapai“ ar „Dėvėti drabužiai“), kurios netikėtai ima platinti rusijai palankias žinutes. Tyrėjai pastebi, kad tokios grupės dažnai tiesiog perima Maskvos paruoštą scenarijų ir jį pritaiko taip, kad veiktų vietinį kontekstą: naudojama baimė, sąmokslų teorijos arba tariamai racionaliūs argumentai, o kartais toks turinys susipina ir su konkrečių politikų kalbomis socialiniuose tinkluose.

Trumpai tariant, kadangi Lietuvos influencerių rinka nedidelė ir susitelkusi ties „Facebook“, koordinuotoms grupėms nesunku į ją prasiskverbti. Tiek per aiškiai politinius veikėjus, tiek per visiškai buitinius, nekaltai atrodančius kanalus, kurie iš tiesų veikia kaip įrankiai plisti dezinformacijai ir stiprinti informacinius burbulus. „Meta“ atstovai to ne tik neužkardo, bet netgi skatina, nes tai ilgina vartotojo laiką, praleistą platformoje, o laikas čia – pinigai, ir, beje, didžiuliai.

SAVO ATSAKOMYBĖS SUVOKIMAS

Skirtumų, kaip patys nuomonės formuotojai suvokia savo atsakomybę, nėra. Visur vienodai nėra jokio teisinio

1

reguliavimo, tad viskas lieka asmens sąžinei ir moralei.

Šiuose mokymuose įgytos žinios nepakeitė mano turinio kūrimo įpročių. Kadangi mano darbas Vytauto Didžiojo karo muziejuje jau ir taip susijęs su krašto apsaugos sistema, esminių naujų dalykų apie patį dezinformacijos fenomeną mokymuose nesužinojau. Vis dėlto buvo įdomu iš pirmų lūpų išgirsti, kaip su dezinformacija susiduriama kitose šalyse ir kokia jos raiška skiriasi priklausomai nuo konteksto, – tai praplėtė lyginamąją perspektyvą, net jei pačių turinio kūrimo įpročių nepakeitė iš esmės.

KAIP AŠ VERTINU INFLUENCERIŲ SKELBIAMĄ INFORMACIJĄ?

Esmė nesikeičia, nepriklausomai nuo to, ar tai influenceris, žiniasklaidos priemonė, ar bet koks kitas informacijos šaltinis. Viską reikia vertinti su tam tikra sveika abejojimu, ypač jei įrašas per pirmąsias sekundes sukėlė labai stiprią emociją, nesvarbu kokią. Pagavus save, dera pasakyti „stop“ ir įvertinti, kas ir kodėl siekia tą emociją sukelti. Emocijos labai galingas ir pigus ginklas.

Na, ir, žinoma, jei teiginys nėra paremtas šaltiniais, į jį žiūriu atsargiau ir įtariau, ypač jei tema politinė ar geopolitinė. Visuomet stengiuosi pasitikrinti tokius teiginius paieškos (ne DI) sistemose. Tai nėra koks nors naujas principas, kurį atradau būtent po šių mokymų, – tiesiog tai bendra taisyklė, kurios verta laikytis vertinant bet kokią informaciją, ne tik influencerių turinį. x

8 PRIEŽASTYS, KODĖL JŪSŲ PAŠTO DĖŽUTĘ UŽPLŪDO ŠLAMŠTO IR SUKČIŲ LAIŠKAI: KO IMTIS?

Rubrika „Kibernetinis saugumas“ rengiama bendradarbiaujant su oficialiu ESET atstovu Lietuvoje „NOD Baltic“.

Jei pastaruoju metu jūsų el. pašto dėžutėje gerokai padaugėjo šlamšto ar sukčių laiškų, tikėtina, kad tam yra konkreti priežastis. „NOD Baltic“ informacinių technologijų inžinierius ir ESET ekspertas Darius Jatautas paaiškino, kas lemia tokius nepageidaujamų laiškų antplūdžius ir kokių priemonių vertėtų imtis.

Nors šiuolaikinės el. pašto sistemos didžiąją dalį nepageidaujamų laiškų automatiškai atpažįsta ir nukreipia į šlamšto aplanką, jų apsauga nėra nepriekaištinga. Kibernetiniai nusikaltėliai nuolat tobulina savo metodus, todėl dalis sukčių laiškų vis dar pasiekia gavėjų pašto dėžutes.

8 PRIEŽASTYS, KODĖL EL. PAŠTO DĖŽUTĘ UŽPLŪDO SUKČIŲ LAIŠKAI

Kaip aiškina kibernetinio saugumo ekspertas D. Jatautas, šlamšto laiškai gali būti labai įvairūs – nuo įkyrių reklaminių žinučių iki pavojingų fišingo (angl. *phishing*) ar kenkėjiškas programas platinančių laiškų (angl. *malicious spam*). Jei jų pastaruoju metu gerokai padaugėjo, tikėtina, kad taip yra dėl keleto priežasčių.

8

1

1. NUTEKĖJO JŪSŲ DUOMENYS

Viena dažniausių priežasčių, kodėl el. pašto dėžutę staiga užplūsta šlamšto ar sukčių laiškai, – nutekėję asmens duomenys. Po kibernetinių atakų pavogti el. pašto adresai ir kita informacija dažnai parduodami nelegaliose platformose, todėl juos netrukus pradeda naudoti sukčiai.

„Turėdami jūsų el. pašto adresą, vardą ar kitus duomenis, sukčiai gali kurti įtikinamesnius laiškus – apsimesti bankais, kurjeriais ar kitomis gerai žinomomis įmonėmis. Jei tokių laiškų staiga padaugėjo, tikėtina, kad jūsų duomenys pateko į nutekintą duomenų bazę“, – aiškina D. Jatautas.

2. SUKČIAI NAUDOJA VIS PAŽANGESNIUS ĮRANKIUS

Sukčiams šiandien nebereikia patiems kurti įtikinamų laiškų ar netikrų interneto svetainių – tam jie naudoja specialius sukčiavimo įrankių rinkinius, kuriuos galima įsigyti nelegaliose platformose. Juose jau būna paruošti laiškų šablonai, žinomų prekės ženklų imitacijos ir kitos

priemonės, padedančios apgauti žmones, sako kibernetinio saugumo ekspertas ir priduria, kad taip pat dažniau tam pasitelkiamas ir dirbtinis intelektas, kuris leidžia greitai kurti taisyklingą kalbą parašytus, konkrečiam gavėjui pritaikytus laiškus, todėl juos atpažinti tampa vis sudėtingiau.

Tokių įrankių kūrėjai juos nuolat tobulina, siekdami apeiti el. pašto paslaugų teikėjų apsaugą, todėl vos atsiradus naujam būdui apeiti šlamšto filtrus, sukčių laiškų kiekis gali staiga išaugti.

3. TAIKOMASI Į KONKREČIAS ŽMONIŲ GRUPES

Kartais sukčiai nusitaiko ne į visus interneto vartotojus, o į konkrečias žmonių grupes – tam tikros įmonės darbuotojus, konkretaus banko klientus ar populiarių interneto platformų, pavyzdžiui, „Google“, „Microsoft“, „Facebook“ ar „Netflix“, vartotojus.

Tokios kampanijos dažniausiai paskatina nutekėję duomenys arba viešai internete surinkta informacija. Kadangi laiškai pritaikomi konkrečiai auditorijai, jie atrodo įtikinamiau ir turi didesnę tikimybę pasiekti savo tikslą.

1. „NOD Baltic“ IT inžinierius ir ESET ekspertas Darius Jatautas.

4. SEZONINIAI ĮVYKIAI IR AKTUALIJOS

Kaip aiškina kibernetinio saugumo ekspertas, sukčiai aktyviai išnaudoja visuomenėje plačiai aptariamus įvykius ir tam tikrus metų laikotarpius: „Šlamšto bei sukčiavimo laiškų dažniausiai padaugėja prieš Kalėdas, didžiųjų išpardavimų metu, gyventojams deklaruoant pajamas, po plačiai nuskambėjusių duomenų nutekėjimų ar kitų visuomenėje daug dėmesio sulaukusių įvykių“, – sako D. Jatautas.

Tokiais laikotarpiais žmonės dažniau laukia siuntų, atlieka mokėjimus ar tikisi svarbių pranešimų, todėl tampa ne tokie budrūs. Būtent tuo ir stengiasi pasinaudoti kibernetiniai nusikaltėliai.

5. JŪSŲ EL. PAŠTO ADRESAS BUVO RASTAS VIEŠAI INTERNETE

Šlamšto siuntėjai el. pašto adresus renka ne tik iš nutekėjusių duomenų bazių. Jie naudoja automatizuotas programas, kurios nuskaito socialinius tinklus, forumus, interneto svetaines ir kitus viešus šaltinius, ieškodamos kontaktinės informacijos.

„Jei jūsų el. pašto adresas buvo paskelbtas viešai, jis galėjo patekti į tokius sąrašus ir tapti dar vienu sukčių taikiniu“, – sako IT žinovas.

6. PASPAUDĖTE NUORODĄ ARBA ATSAKĖTE Į ŠLAMŠTO LAIŠKĄ

Šlamšto siuntėjai nuolat tikrina, kurie el. pašto adresai yra aktyvūs. Jei paspaudėte laiške esančią nuorodą, atsakėte į laišką ar kitaip parodėte, kad juo naudojate, sukčiai gali tai suprasti kaip ženklą, jog adresas yra aktyvus. Tokiu atveju jūsų el. pašto adresas tampa vertingesnis, todėl nepageidaujamų ar sukčiavimo laiškų gali dar labiau padaugėti.

7. TAPOTE „EL. PAŠTO BOMBARDAVIMO“ TAIKINIUI

Jei per trumpą laiką gavote šimtus ar net tūkstančius laiškų, galėjote tapti vadinamojo el. pašto bombardavimo

(angl. *email bombing*) taikiniu. Tokios atakos tikslas – užversti jūsų pašto dėžutę naujienlaiškiais ir automatiniais pranešimais, kad tarp jų nepastebėtumėte svarbaus laiško. Tai gali būti banko įspėjimas apie prisijungimą prie paskyros, pranešimas apie atliktą mokėjimą ar kitoks saugumo pranešimas, kuris leistų laiku pastebėti sukčiavimą.

8. PASIKEITĖ EL. PAŠTO SAUGUMO NUSTATYMAI

Kai kurios el. pašto apsaugos sistemos laikui bėgant „išmoksta“ atpažinti, kurie laiškai jums atrodo įtartini, o kurie – saugūs, tačiau atkūrus numatytuosius nustatymus ar pakeitus apsaugos parametrus, ši sukaupta informacija gali būti prarasta. Dėl to kurį laiką šlamšto filtrai gali veikti prasčiau, todėl į gautųjų laiškų dėžutę pateks daugiau nepageidaujamų laiškų nei įprasta.

KAIP SUMAŽINTI ŠLAMŠTO IR SUKČIŲ LAIŠKŲ SRAUTĄ?

Nors, kaip sako kibernetinio saugumo ekspertas D. Jatautas, visiškai išvengti nepageidaujamų laiškų beveik neįmanoma, keli paprasti įpročiai gali gerokai sumažinti jų kiekį ir riziką tapti sukčių taikiniu:

— neviešinkite savo el. pašto adreso. Jei įmanoma, nerodykite jo socialiniuose tinkluose ar kitose viešai prieinamose platformose;

— neskubėkite spausti nuorodų. Gavę įtartinę laišką, nespauskite jame esančių nuorodų ir neatsakinėkite į jį. Jei kyla abejonų, su siuntėju susisiektie naudodamiesi oficialiais kontaktais;

— naudokite alternatyvų el. pašto adresą. Registruodamiesi mažiau patikimose svetainėse naudokite el. pašto adreso slėpimo funkcijas arba atskirą el. pašto dėžutę;

— pasitikrinkite, ar jūsų duomenys nenutekėjo. Yra nemokamų interneto svetainių, pavyzdžiui, „Have I Been Pwned“, kuriose galite patikrinti, ar jūsų el. pašto adresas nebuvo įtrauktas į viešai žinomus duomenų nutekėjimus;

— naudokite patikimus saugumo sprendimus. Jie padeda atpažinti sukčiavimo laiškus, blokuoja pavojingas nuorodas ir sumažina į gautųjų laiškų dėžutę patenkančio šlamšto kiekį;

— peržiūrėkite rinkodaros sutikimus. Registruodamiesi ar apsipirkdami internetu atkreipkite dėmesį, ar automatiškai nesutinkate gauti reklaminių pasiūlymų.

KO GERIAU NEDARYTI?

Norėdami sumažinti riziką tapti sukčių taikiniu, venkite šių klaidų:

— nespauskite mygtuko „Atsisakyti prenumeratos“ šlamšto laiškuose. Taip galite tik patvirtinti, kad jūsų el. pašto adresas yra aktyvus;

— neatidarykite įtartinų laiškų priedų. Juose gali būti kenkėjiškų programų;

— nepateikite prisijungimo ar banko duomenų el. paštu. Net jei laiškas atrodo tikras, pirmiausia įsitikinkite, kad jį iš tiesų atsiuntė nurodyta įmonė ar įstaiga;

— nesaugokite savo duomenų internetinėse parduotuvėse be būtinybės. Duomenų nutekėjimo atveju jie gali patekti į sukčių rankas;

— neišjunkite šlamšto filtrų ir kitų apsaugos priemonių. Jos padeda sustabdyti dalį pavojingų laiškų dar prieš jiems pasiekiant jūsų pašto dėžutę.

„Kibernetiniai nusikaltėliai nuolat ieško naujų būdų apeiti apsaugos priemones, todėl visiškai išvengti šlamšto ar sukčių laiškų vargu ar pavyks. Vis dėlto budrumas, atsakingi skaitmeniniai įpročiai ir patikimi saugumo sprendimai gali gerokai sumažinti riziką tapti jų taikiniu“, – pataria kibernetinio saugumo ekspertas D. Jatautas. ×

MINIOS ELGESYS

Tekstas: DR. MYKOLAS SIMAS POŠKUS

Kartu su būriu žmonių stovite prie perėjos. Dega raudonas šviesoforo signalas, visi kantriai laukiate, nors keliu važiuojančių automobilių nėra. Laukiate, nes taip reikia, nes tokios taisyklės. Vienam iš stovinčiųjų baigiasi kantrybė, ir jis pradeda eiti per gatvę. Paskui jį pajuda kiti, tarp judančiųjų esate ir jūs. Kodėl?

1. Socialinės normos formuoja žmonių pasirinkimus dažniau, nei galima pagalvoti.

9

Žmonės, būdami bendruomeniniais gyvūnais, yra labai jautrūs socialinėms normoms, kurios nurodo konkrečioje situacijoje tinkamą ir pageidaujamą elgesį. Vadovavimasis socialinėmis normomis mums padeda išlaikyti tvarką ir užtikrinti, kad galėsime prognozuoti kitų poelgius, taip pat ir patys išliksime prognozuojami, tad visuomenė bus rami, be chaoso – visi žinos, ko tikėtis.

Jei norma yra sulaužoma – tai greičiausiai turi priežastį. Ta priežastis gali būti normos neatitikimas kontekstui, kai „teisingas“ elgesys nėra tinkama reakcija. Tarkime, dėl namuose kilusio gaisro nesivarginame pirmiausia pranešti darbovietai, kad neatvyksime į darbą, nors šiaip darbovietė tikėtusi pranešimo. Kita priežastis – pranašumas, įgyjamas sulaužius normą. Tai geriausiai iliustruojaėjimas per raudoną šviesoforo signalą. Laužantis normą žmogus įgauna pranašumą, nes jis nueis link savo tikslo greičiau, nei tie, kurie sąžiningai lauks. Todėl tai pajutę šalia stovintys žmonės patraukia jam iš paskos.

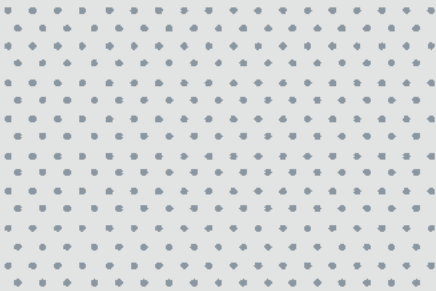
Kita situacija: gaunate pranešimą apie Lietuvos teritorijoje veikiausiai sprogusį karinį droną.

Žvilgtelkite per langą: šeimos lekia link savo automobilių su kuprinėmis ir skubiai juda pietine kryptimi. Ką darote jūs? Kai nėra aiškaus, iš anksto parengto plano, labai natūrali reakcija būtų griebti savo šeimą bei išvykimo krepšius ir važiuoti ta pačia kryptimi, nes visi taip daro. Daugumos elgesys yra labai stipriai motyvuojantis veiksnys sekti jų pavyzdžiu, kad ir kaip nenorime to pripažinti. Kiekvienas iš mūsų veikiausiai nelaiko savęs konformistu, tačiau, jei nuoširdžiai apmąstysime savo elgesį, atrasime, kad ir mes darome taip, kaip daro visi.

Galvojant apie minios elgesį, kuriuo galima „užsikrėsti“, svarbu suprasti ir tai, kad elgesys, kuris skirtas išvengti pavojaus ar įgauti pranašumą, yra labiau užkrečiamas. Naudos siekiantis elgesys ilgainiui netgi tampa nauja norma (pavyzdžiui, visuotinis greičio viršijimas kai kuriuose keliuose, kur visi kaip susitarę važiuoja tokiu pat greičiu, nors leidžiamas greitis yra mažesnis).

Elgesys, kuriuo siekiama išvengti pavojaus, net jei tuo metu jis neatitinka dominuojančios normos, taip pat skatins mus jį atkartoti, nes mes, kaip rūšis, esame jautrūs grėsmėms.

Iš prigimties mes labiau pasitikime tais žmonėmis, kurie mums patinka ir kuriuos laikome „saviškiais“, o mažiau pasitikime arba iš viso nepasitikime „svetimaisiais“.

Įsivaizduokite situaciją: prieš penkiasdešimt tūkstančių metų būrelis mūsų tolimų protėvių ramiai būna savo gyvenvietėje. Staiga jie pamato greitai parbėgančius ir galbūt rėkiančius medžiotojus, kurie paryčiais išėjo genčiai parnešti mėsos. Ar mes lauksime, kol išsiaiškinsime, dėl ko ir nuo ko jie bėga, ar tiesiog bėgsime kartu su jais?

Skeptiškiausi iš mūsų protėvių – tie, kurie laukdavo, kol išsiaiškins, nuo ko yra bėgama, – dažniausiai pražūdavo, nes bėgti buvo nuo ko. Na, o tie, kurie tiesiog bėgdavo iš paskos, išgyvendavo dažniau, tad ir palikuonių turėjo daugiau. O jų vaikai, žinoma, paveldėdavo jų polinkį į pavojų reaguoti taip pat, kaip jų tėvai. Mūsų protėvių atveju, net jei pavojus nebūdavo tikras, pabėgimas nekeldavo didelių nuostolių, nes visada buvo galima sugrįžti. O nereagavimas į galimą pavojų tais atvejais, kai pavojus buvo tikras, baigdavosi blogai. Suvokdami, kad būtent tokiomis sąlygomis ir tokių jėgų veikiami mes evoliucionavome, suprasime ir modernaus žmogaus elgesį, kurį labiausiai veikia mūsų prigimtis.

MINIOS ELGESIO FORMAVIMAS

Suprasdami, kodėl žmonės yra linkę elgtis taip, kaip elgiasi, galime mėginti formuoti žmonių grupių elgesį taip, kad jiems padėtume. Tai galime daryti keliais būdais: pristatydami elgesį kaip populiarų (pateikdami jį kaip socialinę

normą) ir parodydami elgesį kaip teikiantį pranašumą ar apsaugantį nuo grėsmės. Tai taip pat gali prisidėti ir prie emocijų formavimo visuomenėje, kai konstruktyvios, į problemų sprendimą ir atsparumą nukreiptos emocijos bei įsitikinimai yra pateikiami kaip dominuojantys. Paprasčiau tariant, jei visi manys, kad visi turi nepanikuoti, susikomplektuoti išvykimo krepšius ir numatyti išvykimo planą, šeimos susirinkimo vietą ir sužinoti, kur yra artimiausios priedangos, – visi sieks taip ir padaryti.

Minios elgesio supratimas veda prie išvados: jei visuomenė neturės tinkamos informacijos apie elgesį krizės akivaizdoje, jos elgesys bus intuityvus, veikiausiai – chaotiškas, o emocinis fonas – nevientisas. Tad visuomenės informavimas ir švietimas, konstruktyvių nuostatų ugdymas yra itin svarbi visuomenės atsparumo dalis, būtina visapusiškam visuomenės saugumui.

Prisiminkime, kad visuomenės nuomonę bei įsitikinimus formuoja ir nedraugiškos jėgos, tad itin svarbu pastebėti ir laiku atremti jų daromą poveikį ar sėjamą paniką, gandus. Tai geriausiai galima padaryti pasitelkiant komunikaciją iš visuomenės gerbiamų šaltinių, kuriais visuomenė pasitiki; ir tai ne visada yra oficialiosios valstybės institucijos ar sisteminė žiniasklaida. Kadangi šiandien žmonės gauna informacijos iš pačių įvairiausių šaltinių, socialinės medijos ir pilietinio žurnalizmo, reikėtų siekti tokios patikimų ir konstruktyvių šaltinių sklaidos, kuri atstvertų priešišku jėgų sėjamą destabilizuojančią informaciją.

SAVI IR SVETIMI

Iš prigimties mes labiau pasitikime tais žmonėmis, kurie mums patinka ir kuriuos laikome „saviškiais“, o mažiau pasitikime arba iš viso nepasitikime „svetimaisiais“. Ši tendencija taip pat yra evoliucijos suformuotas mechanizmas, padėjęs mūsų protėviams išgyventi. Tie, kurie pasitikėjo priešiškos genties nariais, išgyveno rečiau, nei tie, kurie išliko skeptiški ir atsargūs. Tad ir minios elgesys krizės atveju atspindės tai, kuriai grupei žmonių save priskiriame.

Traibalizmas yra gausiai ištirtinėtas reiškinys, taip pat nemažai ištirtinėta, kaip žmones galima suvienyti bendram tikslui ar bendram veiksmui. Komunikacija visuomenei turėtų būti kuriama taip, kad ji kuo labiau aprėptų žmonių grupes, įvardijant juos vienijančias charakteristikas. Prasminga rengiant pranešimus naudoti tapatumo kategorijas, kurios yra pakankamai konkrečios, kad asmuo galėtų su jomis tapatintis, bet kategorija

turėtų būti ir pakankamai plati, kad joje tilptų kuo didesnė visuomenės dalis.

Deja, traibalizmo problematika nesibaigia vien tuo, kad skirtingus žmones derėtų mėginti vienyti bendru tapatumu. Skirtingų tapatumų žmonės gyvena tarsi kokuose informaciniuose burbuluose, kur jų vartojama informacija yra „faktai“, o kitų grupių vartojama informacija yra „propaganda.“ Tokios grupės netgi gali būti aktyviai susipriešinusios tarpusavyje, tad net ir tiksliausia informacija iš „svetimojo“ bus vertinama neigiamai. Dėl šios priežasties prasminga ieškoti informavimo kanalų, kurie būtų tarsi neutrali teritorija, kuriai nebūtų galima priskirti vienokio ar kitokio tapatumo ar atstovavimo konkrečiai „genčiai.“ Tai, veikiausiai, yra sunkiausiai įgyvendinamas tikslas informuojant visuomenę.

KĄ DARYTI ŠAULIUI?

Krizės atveju šaulys, ypač dėvintis uniformą, tampa svarbiu signalu visuomenei. Tuo, kaip jis ar ji elgiasi, ką sako ir kaip reaguoja, siunčiama žinutė visuomenei. Krizės atveju, apimti baimės, žmonės rinksis tokį elgesį, kuris veda link saugumo, tad jei šaulys panikuoja, panikuos ir visi kiti. Tad kaip derėtų elgtis?

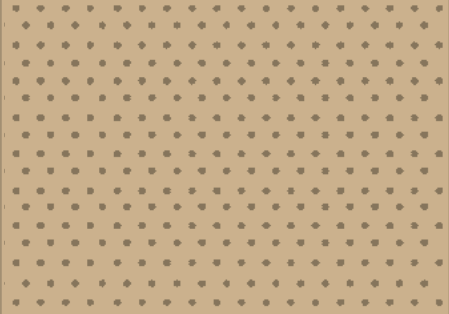
Kaip visi puikiai žinome, pirmiausia turime išlikti ramūs ir vadovautis oficialiais nurodymais. Jei yra pranešta, kad turime judėti į priedangas, – judame į priedangas. Pakeliui padedame kitiems, jei reikia – nuraminame. Situacijoje, kuri nėra aiški, žmonės bus linkę ieškoti atsakymų klausdami šaulio apie tai, kas vyksta ir ką reikia daryti, tad mūsų kalba turi būti aiški, rami, užtikrinta, nesėjanti panikos. Minia gali greitai užsikrėsti neigiamomis emocijomis, jei jas rodo šaulys, o ir pasitikėjimas šauliu gali kristi, jei šis nežino, kaip elgtis. Tuomet kiltų chaosas, ir minia imtų skaldytis ieškodama kitų autoritetų, kurie „žino geriau“. Tam mes mokomės ir mokome, kad, esant reikalui, visuomenė galėtų į mus atsiremti. ×

Daugumos elgesys yra labai stipriai motyvuojantis veiksnys sekti jų pavyzdžiu, kad ir kaip nenorime to pripažinti.

ORO PAVOJUS MOKYKLOMS

Visai neseniai Vilniaus ir jo apskrities gyventojai patyrė realų oro pavojų. Dalis jų buvo užklupti mokykloje. Oro pavojus parodė, kad toli gražu ne visos ugdymo įstaigos buvo pasiruošusios tokiai ekstremaliai situacijai. Vienos jį ignoravo, kitos bandė pritaikyti gaisro pavojaus algoritmus, tad vaikus išvarė lauk, dar vienos puolė skambinti tėvams, kad pasiimtų savo atžalas namo, ir tik dalis judėjo į priedangas, rūsius arba slėpėsi, remdamosi dviejų sienų principu.

Taigi, jau seniai atėjo laikas, kai viena iš ekstremaliųjų situacijų, kuriai švietimo įstaigos turi būti pasirėngusios, yra oro pavojus. Dalis brolių ir sesių šaulių dirba švietimo įstaigose, tad dalijamės patarimais.

10

Tekstas:
GABRIELIUS E. KLIMENKA,
EDUARDAS KLIMENKA,
#IŠGYVENIMO AKADEMIJA KLIMENDKA

1

KAS YRA ORO PAVOJUS?

Oro pavojus yra civilinės saugos perspėjimas apie galimą arba jau nustatytą grėsmę iš oro. Toks perspėjimas gali būti skelbiamas dėl dronų, raketų, karinių orlaivių, neatpažintų skraidančių objektų (nepainiok su ufonautais) ar kitų žmonių saugumui pavojingų veiksnių. Mokyklų darbuotojams svarbu suprasti, kad paskelbus oro pavojų jų užduotis nėra vertinti grėsmės pobūdį ar stebėti situaciją. Jų tikslas užtikrinti mokinių ir darbuotojų saugumą bei vykdyti oficialiuose perspėjimuose pateiktus nurodymus.

KAIP GYVENTOJAI INFORMUOJAMI APIE GRĖSMĘ?

Perspėjimai apie oro pavojų gali būti perduodami: trumpaisiais

pranešimais į mobiliuosius telefonus, civilinės saugos sirenomis, per radiją, televiziją, savivaldybių informavimo sistemas ar kitomis oficialiomis priemonėmis. Mokyklų personalui būtina remtis tik oficialia informacija. Socialiniuose tinkluose plintantys gandai, nepatvirtinti vaizdo įrašai ar įvairios interpretacijos gali klaidinti ir trukdyti priimti teisingus sprendimus.

PRIEDANGA – SVARBIAUŠIA SAUGUMO VIETA

Jeigu oficialiame pranešime nurodoma slėptis arba eiti į priedangą, mokykla turi nedelsdama imtis veiksmų pagal iš anksto parengtą planą (jei jį, žinoma, turi; jei neturi, tada tenka improvizuoti). Oro pavojaus atveju ugdymo procesas turi būti sustabdomas, mokiniai organizuoti surenkami ir nukreipiami į artimiausią priedangą arba saugiausią pastato vietą.

Mokyklų darbuotojams svarbu suprasti, kad paskelbus oro pavojų jų užduotis nėra vertinti grėsmės pobūdį ar stebėti situaciją. Jų tikslas užtikrinti mokinių ir darbuotojų saugumą bei vykdyti oficialiuose perspėjimuose pateiktus nurodymus.

1. Priedanga – svarbiausia saugumo vieta.

Oro pavojaus metu mokiniai negali būti išleidžiami į lauką, siunčiami namo ar paliekami savarankiškai judėti po pastatą.

Jeigu mokykla turi oficialią priedangą, visi darbuotojai turi žinoti jos vietą, patekimo maršrutus, klasėms numatytas zonas ir atsakingų asmenų funkcijas. Judėjimas turi vykti ramiai ir organizuotai, vengiant spūsčių ar panikos. Pasiekus priedangą, pedagogai privalo suskaičiuoti mokinius ir perduoti informaciją atsakingiems asmenims. Priedanga paliekama tik sulaukus oficialaus pranešimo apie pavojaus pabaigą.

Ne visos ugdymo įstaigos turi specialiai įrengtas priedangas. Tokiais atvejais būtina iš anksto numatyti saugiausias pastato vietas. Tinkamiausios vietos dažniausiai yra rūšiai, cokoliniai aukštai,

vidiniai koridoriai, patalpos be langų, vidinės laiptinės ar kitos erdvės su tvirtomis sienomis ir lubomis bei kitos patalpos, kurios atitinka dviejų sienų taisyklę. Svarbu vengti didelių langų, stiklo konstrukcijų, išorinių sienų bei lengvųjų konstrukcijų patalpų. Svarbiausia pasirinkti vietą, kuri greitai pasiekiamą ir suteikia didžiausią apsaugą nuo skeveldrų bei galimų konstrukcijų pažeidimų.

PEDAGOGŲ VAIDMUO KRIZĖS METU

Mokytojo elgesys oro pavojaus metu tampa vienu svarbiausių saugumo veiksmų. Gavęs signalą pedagogas turi nedelsdamas nutraukti veiklą, trumpai informuoti mokinius apie vykdomas saugumo procedūras ir organizuotai vesti grupę į saugią vietą. Mokytojai neturėtų komentuoti nepatikrintos informacijos, spėlioti apie grėsmės pobūdį ar kelti papildomą įtampą. Ramus, aiškus ir užtikrintas bendravimas padeda sumažinti mokinių nerimą ir išvengti chaoso. Tuo pat metu mokyklos administracija turi koordinuoti bendrą veiksmų eigą, užtikrinti informacijos perdavimą, palaikyti ryšį su institucijomis ir vykdyti mokinių apskaitą.

KODĖL SVARBI MOKINIŲ APSKAITA?

Kiekvienos klasės ar grupės apskaita yra būtina saugumo procedūros dalis. Pasiekęs saugią vietą mokytojas turi nedelsdamas patikrinti, ar visi mokiniai yra kartu. Ypatingą dėmesį reikia skirti mokiniams, kurie pavojaus paskelbimo metu gali būti ne klasėje: valgykloje, bibliotekoje ar kitose erdvėse. Mokykla turi būti iš anksto numachiusi tvarką, kaip tokie mokiniai pasiekia artimiausią saugią vietą ir kaip apie juos surenkama informacija.

Vienas sudėtingiausių scenarijų – oro pavojus pertraukos metu. Tuo metu mokiniai būna pasklidę koridoriuose, laisvalaikio erdvėse ar lauke, todėl kyla didesnė chaotiško judėjimo rizika. Tokiais atvejais svarbu vadovautis artimiausios saugios vietos principu. Nereikia laukti, kol visi mokiniai sugrįš į savo klases. Darbuotojai turi nedelsdami nukreipti mokinius į artimiausias numatytas saugias zonas bei veikti pagal iš anksto suderintą atsakomybių paskirstymą.

Jeigu mokiniai tuo metu yra stadione, mokyklos kieme ar išvykoje, jie turi būti kuo greičiau nukreipti į artimiausią saugų pastatą, priedangą ar kitą apsaugą suteikiančią vietą. Svarbu suprasti, kad tokioje situacijoje nebūtina grįžti į pagrindinį mokyklos pastatą.

Saugiausias sprendimas dažniausiai yra tas, kuris leidžia greičiausiai pasiekti artimiausią apsaugą.

KO NEGALIMA DARYTI?

Oro pavojaus metu griežtai nerekomenduojama:

- eiti prie langų ir stebėti dangų;
- filmuoti, fotografuoti ar liesti galimų grėsmių objektus;
- bėgti į lauką;
- savavališkai išvykti namo;
- skleisti nepatikrintą informaciją;
- be būtino reikalo apkrauti ryšio tinklus skambučiais.

Praktika rodo, kad netinkamas suaugusiųjų elgesys labai greitai perduodamas vaikams. Todėl darbuotojų ramybė ir disciplina yra viena svarbiausių saugumo sąlygų.

VEIKSMAI PO SPROGIMO AR SMŪGIO

Jeigu girdimas sprogimas, dūžta langai ar juntamas smūgis, nereikia skubėti palikti priedangos. Pavojų gali kelti krintančios skeveldros, nuolaužos ar vėlesni sprogimai. Tokiu atveju būtina likti prisidengus, įvertinti, ar nėra sužeistųjų, suteikti pirmąją pagalbą pagal savo kompetenciją ir laukti oficialių nurodymų. Jei pastatas pažeistas, negalima naudotis liftais ar judėti per akivaizdžiai nesaugias zonas.

PASIRENGIMAS = REZULTATAS

Oro pavojus yra situacija, kurioje svarbiausi tampa ne spontaniški sprendimai, o iš anksto suplanuoti veiksmai. Kuo geriau mokyklos bendruomenė žino savo vaidmenį, maršrutus ir procedūras, tuo mažesnė panikos ir galimų nelaimių rizika. Todėl oro pavojaus tema turėtų būti ne formali civilinės saugos programos dalis, o reguliariai aptariamas ir praktiškai treniruojamas pasirengimo elementas. Krizės metu būtent aiškios žinios, disciplina ir organizuotumas gali tapti svarbiausiais veiksniais, padedančiais apsaugoti mokinių ir darbuotojų gyvybes. ×

PARTIZANŲ KAUTYNIŲ VIETOS:

NUO MŪŠIO LAUKO IKI ARCHEOLOGINIŲ ATRADIMŲ

11

Tekstas: DR. AISTĖ PETRAUSKIENĖ

Tęsdami pasakojimą apie partizaninio karo kraštovaizdį, šiame numeryje aptarsime partizanų kautynių, susidūrimų bei pasalų vietas ir tai, kaip archeologiniai tyrimai padeda atkurti jų istoriją.

Kautynių, susidūrimų ir pasalų vietas buvo neatsiejamas nuo partizanų kasdienybės – stovyklų, slėptuvių, žeminių, bunkerių ir ryšininkų bei rėmėjų sodybų. Patys partizanai kautynes skirstė į puolamąsias ir ginamąsias, o be jų dar išskyrė susidūrimus ir pasalas.

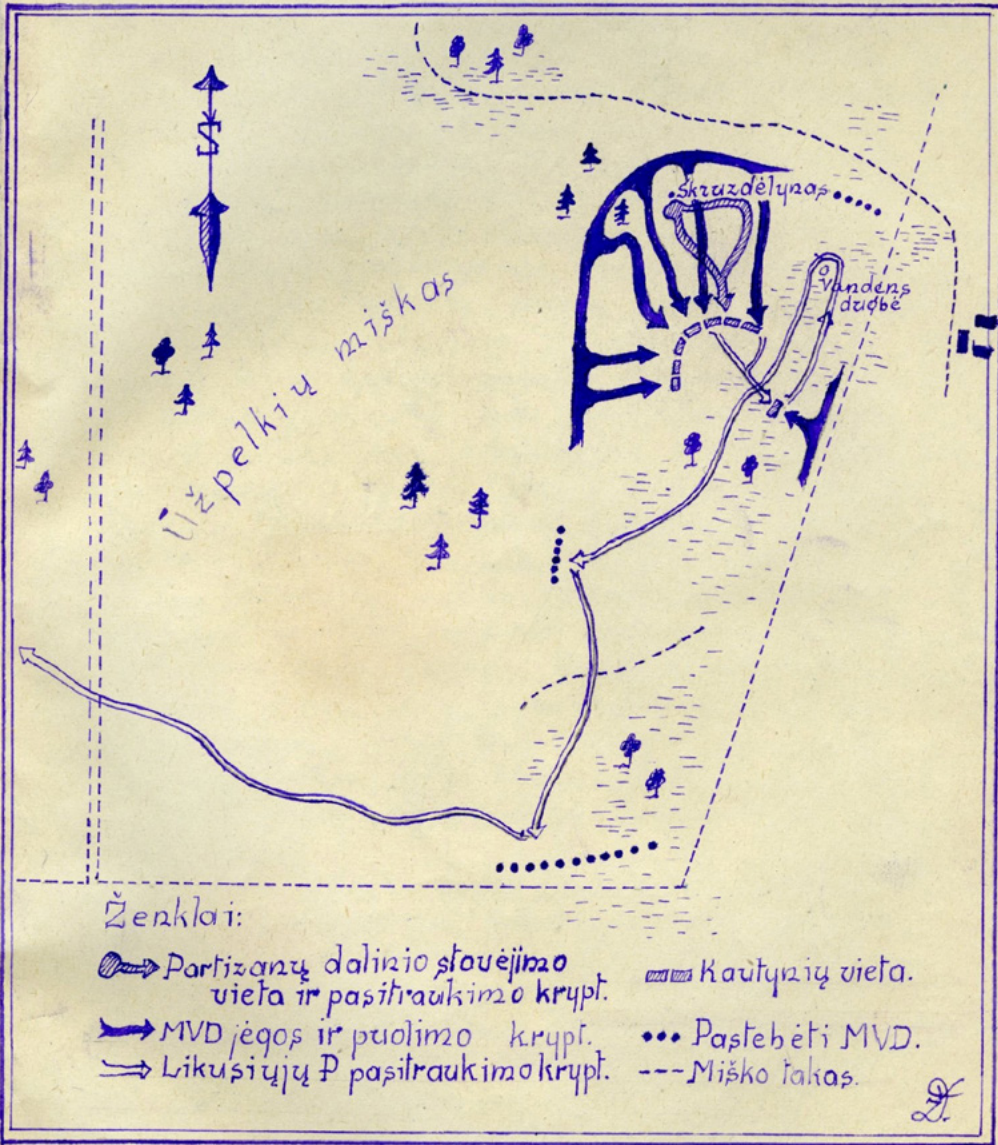
Daugiausia kautynių vyko pirmaisiais partizaninio karo metais, kai miškuose dar veikė dideli partizanų būriai. Vėliau, mažėjant kovotojų skaičiui, didelių mūšių retėjo, tačiau vis svarbesnės tapo pasalos ir netikėti išpuoliai. Tai matyti ir iš Adolfo Ramanausko-Vanago aprašyto Vaclovo Voverio-Žaibo kovų kelio. Jis vadovavo 28 stambesnėms kautynėms; ypač mėgo rengti pasalas, sprogdinti MVD automobilius ir netikėtais smūgiais trikdėti priešo veiksmus.

Kautynės vyko labai įvairiose vietose – miškuose, laukymėse, prie stovyklų, bunkerių ar rėmėjų sodybų. Kartais susišaudymas įvykdavo nedidelėje miško aikštelėje, o retsykais nusidriekdavo per kelis miško kvartalus ar net kaimus. Besitraukiančių partizanų persekiojimas kovos vietą išplėsdavo iki kelių ar net keliolikos kilometrų. Taip nutiko Kalniškių, Varčios ir Virtukų miško kautynėse.

Pirmaisiais karo metais ypač dažnos buvo pasalos. Dainavos apygardos partizanai buvo pamėgę vadinamąjį Velnio tiltą. Taip šią vietą praminė patys stribai, ne kartą čia patekę į partizanų ugnį. Tiltas per Amarnios upelį buvo prie kelio posūkio, todėl sunkvežimiai turėdavo sulėtinti greitį. Tuo pasinaudavo partizanai, iš anksto užėmę patogias pozicijas. Panašiai buvo pasirenkamos ir kitos puolimo vietos – kelių posūkiai, pakelės, upelių slėniai ar kitos vietovės, kur priešą buvo lengviau netikėtai užklupti.

Kautynės prie partizanų stovyklų dažniausiai prasidėdavo po išdavystės. Jų baigtį dažnai lemdavo vadų sumanymas ir kovotojų drausmė. 1946 m. liepos 5 d. suimtas Petras Povilionis sutiko saugumui parodyti partizanų stovyklą Palapišių miške (Raselių r.). Jono Žemaičio vadovaujamas mūšis truko apie tris valandas. Nors stovykla buvo apsupta, daugiau kaip trisdešimt partizanų sėkmingai prasiveržė iš apsupties; žuvo tik vienas kovotojas.

Itin skaudžios kautynės vykdavo rėmėjų sodybose. Po jų dažnai nelikdavo nei namų, nei buvusio gyvenimo – sodybos būdavo sudeginamos, šeimininkai

išstremiami, o turtas sunaikinamas arba nusavinamas. Taip nutiko ir 1944 m. gruodžio 28 d. Kazimiero Dijoko sodyboje Miškininkų kaime. Čekistų apsupti partizanai stojo į kovą. Penki jų žuvo kieme, dar mažiausiai aštuoni sudegė gyvenamajame name. Kartu žuvo ir du civiliai gyventojai.

Šiandien kautynių eigą padeda atkurti ir sovietų, ir partizanų dokumentai. Juose aprašoma mūšio eiga, nuostoliai, vietovė, oro sąlygos ir kitos aplinkybės. Tačiau vien dokumentų ne visada pakanka. Vis dažniau juos papildo archeologiniai tyrimai, leidžiantys tiksliau nustatyti kovų vietas, atkurti mūšio eigą ir geriau suprasti, kaip viskas vyko lemiamą akimirką. Vienas geriausių tokių pavyzdžių – Užpelkių kautynių vieta, kur istoriniai šaltiniai ir archeologiniai radiniai papildo vieni kitus. »

1. Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės (vėliau – Partizano Kazimieraičio rinktinės) Geležinio Vilko grupės partizanai mokomojo mūšio metu. Iš kairės stovi: Lionginas Baliukevičius-Dzūkas, Juozas Makarevičius-Zilvitis, Vaclovas Voveris-Žaibas, kiti neatpažinti. 1947–1948 m. Nuotr. iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus.

2. Partizano Lauryno Mingėlo-Džiugo nupiešta Užpelkių kautynių schema, praėjus keturiems mėnesiams po kautynių, teikiant jų ataskaitą aukštesniajai vadovybei. 1949 m. gruodis. Schema iš Lietuvos ypatingojo archyvo.

Tik pradėjus nuodugnius istorinius ir archeologinius tyrimus paaiškėjo, kad tikrasis 1949 m. rugpjūčio 13 d. kovos laukas yra visai kitur.

1949 m. rugpjūčio 13 d. Užpelkių miške [Radviliškio r.] įvyko vienos reikšmingiausių Lietuvos partizaninio karo kautynių. Iš pirmo žvilgsnio tai buvo dar vienas sovietų saugumo surengtas partizanų stovyklos puolimas, tačiau jo pasekmės kur kas platesnės. Tądien žuvo du Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio [LLKS] Vasario 16-osios deklaracijos signatarai – Petras Bartkus-Žadgaila ir Bronius Liesis-Naktis, taip pat Prisikėlimo apygardos Visuomeninės dalies viršininkas Vytautas Šniuolis-Svajūnas, apygardos štabo viršininkas Jonas Gedminas-Beržas ir apygardos vado adjutantas Juozas Lušas-Liūtas. Šios netektys skaudžiai paveikė visą Lietuvos partizanų vadovybę.

1949-ieji buvo lūžio metai Lietuvos ginkluotajam pasipriešinimui. Tų metų vasarį Minaičiuose įvykusio partizanų vadų susitikimo metu buvo įkurtas LLKS ir paskelbta LLKS Tarybos Vasario 16-osios deklaracija. Tačiau vien paskelbti dokumentus nepakako – reikėjo kurti bendrą vadovavimo sistemą, palaikyti ryšius tarp skirtingų Lietuvos sričių ir spręsti kasdienius organizacinius klausimus. Todėl rugpjūtį Užpelkių miške buvo numatytas svarbus LLKS Gynybos pajėgų štabo Visuomeninės dalies, Prisikėlimo apygardos vadovybės narių susitikimas. Čia turėjo būti aptarti tolesni organizaciniai darbai ir koordinuojama visos Lietuvos partizanų veikla.

Vis dėlto šiems planams nebuvo lemta išsipildyti. Sovietų saugumas apie stovyklą sužinojo iš savo agentų bei šnipų. Ankstyvą rugpjūčio 13-osios rytą MGB kariuomenė apsupo miško stovyklą. Nors partizanai buvo užklupti netikėtai, jie nesutriko ir stojo į kovą. Prasidėjus intensyviai susišaudymui daliai kovotojų

3

pavyko prasiveržti iš apsupties, tačiau penki partizanai žuvo, o dar vienas – Laurynas Mingėlas-Džiugas – buvo sunkiai sužeistas. Jį nuo neišvengiamos žūties išgelbėjo Viktoras Šniuolis-Vytvytis, kuris, rizikuodamas savo gyvybe, išvedė sužeistą bendražygį iš kautynių lauko ir nešė į saugią vietą net 8 kilometrus.

Didžiausia šių kautynių netektis buvo ne vien žuvusiųjų skaičius, bet jų vaidmuo Lietuvos partizanų vadovybėje. P. Bartkus ir B. Liesis priklausė siauram žmonių ratui, kūrusiam vieningą Lietuvos laisvės kovos sąjūdį. Jie buvo ne tik talentingi kovotojai, bet ir organizatoriai, strategai, leidinių autoriai, rengę dokumentus ir formavę partizanų valstybės viziją. Kartu su jais žuvęs Vytautas Šniuolis buvo vienas ryškiausių Prisikėlimo apygardos veikėjų. Tokios patirties ir autoriteto žmonių netektis buvo didžiulė – juos mažai kas galėjo pakeisti.

Užpelkių kautynės pakeitė tolesnę LLKS raidą. Gynybos pajėgų štabas taip ir nebuvo suformuotas toks, kokį buvo numatęs J. Žemaitis-Vytautas. Nepavyko iki galo įgyvendinti ir planų sukurti patikimą ryšių sistemą tarp Rytų ir Pietų Lietuvos partizanų sričių. Karo sąlygomis kiekvieno patyrusio vado netektis buvo skaudi, tačiau Užpelkiuose žuvo žmonės, nuo kurių priklausė visos organizacijos ateitis.

Ilgą laiką buvo manoma, kad Užpelkių kautynių vieta yra ten, kur XX a. pabaigoje buvo pastatytas atminimo ženklas. Ši vieta buvo minima publikacijose, lankoma minėjimų metu, tačiau jos tikslumas nebuvo patikrintas.

Tik pradėjus nuodugnius istorinius ir archeologinius tyrimus paaiškėjo, kad tikrasis 1949 m. rugpjūčio 13 d. kovos laukas yra visai kitur.

Kautynių vietos paieškos prasidėjo nuo istorinių šaltinių analizės. Buvo nagrinėjami partizanų atsiminimai, archyviniai dokumentai, senieji žemėlapiai ir ypač svarbi L. Mingėlo-Džiugo po kautynių nubraižyta schema. Lyginant ją su vietovės reljefu ir išlikusiu kelių tinklu, paaiškėjo, kad ilgus metus minima vieta neatitinka istorinių šaltinių. Tai paskatino pradėti sistemingas archeologines paieškas.

Pirmieji žvalgymai davė vilčių. Miške aptiktos pavienės šovinių tūtelės ir kulkos rodė, kad čia iš tiesų galėjo vykti intensyvus susišaudymas. Toliau plečiant paieškų plotą radinių vis daugėjo. Kiekvienas jų buvo kruopščiai pažymėtas, išmatuotas ir užfiksuotas, todėl pamažu pradėjo ryškėti mūšio lauko kontūrai. Galiausiai paaiškėjo, kad tikroji kautynių vieta yra maždaug 1,75 kilometro nuo vietos, kuri dešimtmečius buvo laikoma autentiška.

2014–2017 m. atlikti archeologiniai tyrimai apėmė apie 0,6 ha plotą. Jų metu aptiktas 221 radinys. Daugiausia jų sudarė įvairaus kalibro šoviniai, tūtelės, kulkos ir granatų skeveldros, tačiau rasta ir partizanų kasdienybę liudijančių daiktų – uniformos detalių, medicinos reikmenų, buities daiktų. Vienu įdomiausių radinių tapo sidabro lydinio žiedas su Vyčio ženklu. Manoma, kad jis galėjo priklausyti vienam iš aukščiausių LLKS vadovybės narių, buvusių Užpelkių stovykloje.

3. Archeologinių tyrimų akimirka Užpelkių kautynių vietoje. 2016 m. Nuotr. – G. Petrausko.

4. Užpelkių kautynių vietoje 2016 m. archeologinių žvalgymų metu rasti radiniai: tarpukario Lietuvos susisiekimo ministerijos uniformos saga (1); partizano uniformos detalė – diržo kabutis-laikiklis su grandinėle (2); žiūronų okuliario dalis (3). Nuotr. – G. Petrausko.

5. Sidabro lydinio žiedas su Vyčio atvaizdu, rastas Užpelkių kautynių vietoje 2016 m. archeologinių žvalgymų metu. Nuotr. – G. Petrausko.

Svarbiausia buvo ne pats radinių skaičius, o jų išsidėstymas. Skirtingų ginklų šaudmenys, jų koncentracija ir kryptys leido atkurti kovos eigą. Archeologiniai duomenys patvirtino, kad sovietų MGB daliniai puolė keliomis kryptimis, o partizanai gynėsi stovyklos prieigose ir mėgino prasiveržti iš apsupties. Radiniai padėjo geriau suprasti, kur stovėjo partizanų palapinės ir laužavietės, kokiomis kryptimis traukėsi kovotojai, kur vyko intensyviausias susišaudymas.

Užpelkių tyrimai tapo vienu sėkmingiausių partizaninio karo archeologijos pavyzdžių Lietuvoje. Jie įrodė, kad net po daugiau kaip septynių dešimtmečių miškas tebėra išsaugojęs svarbių praeities liudijimų. Po samanomis slypinčios kulkos, tūtelės, skeveldros ir asmeniniai partizanų daiktai šiandien leidžia ne tik nustatyti tikrąją kautynių vietą, bet ir iš naujo perskaityti vieną svarbiausių Lietuvos laisvės kovų istorijos puslapių.

Šiandien Užpelkių miškas atrodo ramus. Tik paminklas ir keli išlikę vietovardžiai primena čia vykusius įvykius. Tačiau ši vieta yra kur kas daugiau nei dar viena pažymėta partizanų kovų vieta. Ji liudija, kokia didelė buvo kaina, sumokėta už pastangas suvienyti Lietuvos partizanų pajėgas ir sukurti bendrą pasipriešinimo vadovybę. Užpelkių kautynės tapo ne tik dramatišku mūšiu miške – jos ir vienas skaudžiausių smūgių visam Lietuvos laisvės kovos sąjūdžiui, kurio padariniai buvo jaučiami iki pat ginkluoto pasipriešinimo pabaigos. ×

4

5

ANTANINA LIORENTAITĖ: TARP ŽEMĖS IR DANGAUS. II DALIS

Tekstas: TOMAS KIZEVIČIUS

Tęsiame „Trimite“ pradėtą pasakojimą apie Lietuvos lakūnę A. Liorentaitę.

1. Prie S. Dariaus ir S. Girėno paminklo Marketo (Marquette) parke, Čikagoje, 1998 m. Iš Kunigundos Bukantienės šeimos albumo.

PASITRAUKIMAS Į VAKARUS

1944 m. liepos 5 d. prie Vilniaus artėjant sovietinei kariuomenei, Antanina grįžo į gimtuosius namus Žvirgždačiuose, kuriuose po tėvo mirties ūkininkavo jos brolis Petras. Kai mūšiai vyko Kauno priegose, Petras, Judita ir Antanina Liorentai nusprendė pasitraukti į Vakarus. Tikėtina, kad šį sprendimą lėmė ne tik artėjantis frontas, bet ir sovietinių represijų baimė, nes Antaninos brolis Jonas Liorentas buvo Lietuvos kariuomenės karininkas. Liepos 30 d. 22 val. jie atsisveikino su artimaisiais ir visam laikui paliko gimtinę. Motina Barbora Liorentienė dėl sveikatos ir amžiaus kartu vykti negalėjo, todėl, jai paprašius, vaikai mamą paliko pas dukrą Eleną Bagdonavičienę Smilgiuose. Rugpjūčio 4 d. Antanina, Judita ir Petras Liorentai perėjo Vokietijos sieną ir įsikūrė DP [perkeltųjų asmenų] stovyklose. Tą pačią dieną nuo fugasinių sviedinių sudegė Liorentų sodyba – iš jos liko tik šimtametis ąžuolas ir šulinio rentinys.

12

1

GYVENIMAS JAV

1949 m. rugpjūčio 27 d. A. Liorentaitė atvyko į JAV ir apsigyveno Čikagoje, kur įsijungė į lietuvių visuomeninę veiklą. Dirbo laikraščio „Lietuvių balsas“ platinto skrydyje, padėdama kaip ekspedicijų talkininkė ir rėmėja. Atlyginimas buvo mažas, todėl A. Liorentaitė gyveno labai kukliai. Keletą metų ji dirbo ir turtingų amerikiečių šunų prižiūrėtoja. Paskutinius dvidešimt gyvenimo metų A. Liorentaitė praleido Lituanikos gatvės kampiniame name Bridžporte. Kažkada šalia gyveno legendinis Lietuvos lakūnas Steponas Darius, todėl Antanina ir pasirinko šią vietą. Nors skraidymai jau seniai buvo praeityje, meilė dangui jos širdyje niekada neišblėso. Gyvendama užsienyje, A. Liorentaitė nuolat ilgėjosi tėvynės, tačiau dėl silpnos sveikatos negalėjo jos aplankyti. Nors pati gyveno labai kukliai, iš savo santaupų ji rėmė Sibiro tremtinius, gimines bei buvusius partizanus.

UŽ NUOPELNUS LIETUVOS AVIACIJAI

Po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. atsirado galimybė atnaujinti glaudesnius ryšius su Lietuva. Tuomet A. Liorentaitė susirado Lietuvos lakūnai. 1993 m. Antanina paaukojo 500 JAV dolerių Dariaus ir Girėno paminklo statybai Kaune. Jos pavarde buvo iškalta aukotojų paminklui sąrašas.

1993 m. minint Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio šešiasdešimtmetį, buvo įsteigtas Dariaus ir Girėno medalis, kurio autorius – dailininkas, skulptorius, medalininkas Petras Henrikas Garška. Medalio averse pavaizduoti Steponas Darius ir Stasys Girėnas, o reverse – legendinio „Lituanicos“ skrydžio maršrutas bei įrašas „Už nuopelnus Lietuvos aviacijai“. Lietuvos Respublikos prezidento dekretu Nr. 100 už ypatingus nuopelnus Lietuvos aviacijai šiuo medaliu buvo apdovanota ir A. Liorentaitė. Ji buvo vienintelė moteris iš pirmųjų šiuo medaliu apdovanotų 24 žmonių. Apdovanojimą jai įteikė Čikagoje 1994 m. gegužės 12 d. inžinierius, lakūnas Edmundas Jasiūnas. Su apdovanojimu Antaniną sveikino daugelis Lietuvos aviacijos ir išeivijos veikėjų, tarp jų buvęs LAK sekretorius Viktoras Ašmenkas, aviamodeliuotojas Vytautas Šakalys, žurnalistas Balys Dundulis, JAV lietuvių išeivijos veikėjai Aldona ir Anis Griniai, bendraklasis Feliksas Valaitis, Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas Grožvydas Lazauskas, išeivijos kultūros rėmėja Elena Jurkėnienė, profesorius Antanas Adomėnas, aeromedicinos pradininkas Lietuvoje Vytautas Tauras, išeivijos bendruomenės renginių organizatorė Stefania Šidlauskienė.

Po medalio įteikimo laikraštyje „Lietuvos balsas“ Nr. 12 Antanina Liorentaitė rašė taip: „Jaučiuosi didžiai pagerbta, priėmusi Dariaus ir Girėno medalį iš lakūno

Edmundo Jasiūno rankų. Jis sveikino mane kaip pirmąją Lietuvos moterį lakūnę ir parašutininkę, užsitarnavusią šį medalį [...]. Mano širdis prisipildė giliu dėkingumu ir kažkokių gauduliu... Taip toli nuo Lietuvos!.. Po tiek metų!.. Ak, žiūriu į medalį ir matau ne tik mūsų aviacijos didvyrius Darių ir Girėną, bet ir skaisčią Lietuvos padangę, visą būrį draugų... Lietuva, tai tu mane taip gausiai apdovanojai!.. Nežinau, kada jautčiau išgyvenau: ar dabar, t. y. medalio įteikimo valandėlėje, ar tada, 1932 m., kai pirmą kartą skridau solo ir netrukus pirmą kartą iššokau parašiotu...“ A. Liorentaitės kuklumas, tvirtas charakteris ir prisirišimas prie gimtinės išliko iki paskutinės jos gyvenimo akimirkos.

ATMINTIS

A. Liorentaitė mirė Čikagoje 2003 m. vasario 4 d., būdama 96 metų. Paskutinė jos valia buvo išdėstyta 2002 m. surašytame testamente. Jame Antanina nurodė, kad: „[...] kūnas būtų sudegintas tuojau po mirties... Taip pat nenoriu jokio pranešimo apie mano mirtį nei per radiją ar televiziją, nei per spaudą čia, Amerikoje [...] Pageidauju, kad pelenai su urna būtų nusiųsti į Lietuvą, kur aš gimiau, ir palaidoti Žvirgždačių kapinėse, kuriose yra seniau palaidoti mano tėvas (Petras Liorentas) ir mano sesuo (Petronėlė Liorentaitė) [...]“

2003 m. kovo 15 d., vykdant paskutinę A. Liorentaitės valią, urna buvo palaidota Žvirgždačių kapinėse greta tėvo ir sesers palaikų. Urnos pargabenimu į gimtinę rūpinosi dukterėčia Ina (brolio Jono Liorento dukra), o laidotuvenis – dukterėčia Kunigunda Bukantienė (sesers Elenos Liorentaitės-Bagdonavičienės dukra) su šeima. Atsisveikinimas su velione vyko jų namuose Paluobiuose. Šv. Mišias Žvirgždačių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje aukėjo Paluobių Šv. Angelų Sargų parapijos klebonas kunigas Antanas Mickevičius, o kapinėse atsisveikinimo žodį tarė rajono jaunųjų sklandytojų būrelio vadovas Antanas Unikauskas ir lakūnas Viktoras Ašmenskas.

Šakių rajono savivaldybės taryba 2021-uosius metus nusprendė paskelbti Antaninos Liorentaitės ir jos brolio Jono Liorento metais.

A. Liorentaitė palaikė artimus santykius su savo buvusia mokykla – dabartine Kudirkos Naumiesčio Vinco Kudirkos gimnazija (tuometine progimnazija). 1997 m. pavasarį ji mokyklai atsiuntė 150 kg svorio į vienuolika dėžių sudėtų knygų. Tarp jų buvo ir Bostone leista 37 tomų „Lietuvių enciklopedija“. Iš knygų turinio galima spręsti, kad Antanina domėjosi Lietuvos istorija, rinko informaciją apie savo gimtąjį kraštą ir jo žmones. Gimnazijos muziejuje šiandien saugoma istorijos mokytojos Irenos Spranaitienės ir jaunųjų kraštotyrininkų surinkta medžiaga apie pirmąją Lietuvos lakūnę.

„LIORENTUKAI“

Atnaujiniusi ryšius su Lietuvos aviatoriais Antanina rūpinosi aeroklubų vaidmeniu auklėjant jaunimą. 1997 m. Valenčiūnų aeroklube, Šakių rajone, buvo įsteigta vaikų sklandymo mokykla. Lakūnas E. Jasiūnas pasiūlė mokyklėlę pavadinti Antaninos Liorentaitės vardu. Būrelio vaikus ji pageidavo vadinti liorentukais. Mokykla turėjo savo vėliavą – mėlyname fone išsiuvinėti gandrai.

Liorentukai kasmet dalyvaudavo jaunųjų sklandytojų varžybose ir ne kartą tapo Respublikos čempionais bei prizininkais.

Per visą veiklos laikotarpį mokykla išugdė apie 60 jaunųjų sklandytojų. Keletas liorentukų studijavo Antano Gustaičio aviacijos institute Vilniaus Gedimino technikos universitete. Vienas jų – Romualdas Konteikis. Jis tapo profesionaliu aviatoriumi, respublikinių tarptautinių sklandymo varžybų bei čempionatų dalyviu ir prizininku.

„Į RAKETĄ SĖSČIAU“

1998 m. birželio 13 d. Žvirgždačiuose vyko 26-oji Kalbos diena bei Aviacijos šventė. Buvusios Liorentų sodybos vietoje, prie išlikusio šimtamečio dvikamienio ąžuolo, buvo atidengta atminimo lenta, skirta Antaninai ir Jonui Liorentams.

2004 m. minint pirmąsias lakūnės mirties metines, pagrindinei Žvirgždačių gatvei buvo suteiktas Antaninos Liorentaitės vardas.

1988 m. kraštieitis, pedagogas, lakūnas, Lietuvos sklandymo asociacijos preziden-

tas, rajono jaunųjų sklandytojų būrelio vadovas Antanas Unikauskas susitiko su Antanina Liorentaite ir kartu su aviacijos istoriku Edmundu Jasiūnu kamera užfiksavo lakūnės prisiminimus. Ši filmuota medžiaga 2015 m. buvo panaudota 45 min 12 s filme „Į raketą sėščiau“ (aut. Edita Mildažytė).

2021 m. rugpjūčio 28 d. Žvirgždačiuose Antaninos ir Jono Liorentų metams skirtose šventėse „Dangaus platybių pakerėti“ buvo pristatyta paminklo vizija. Paminklui parinkta vieta turi simbolinę reikšmę – jis stovi pusiauakelėje tarp buvusios Liorentų sodyb vietės ir Žvirgždačių kapinių, kur palaidota Antanina Liorentaitė. Algimanto Vorevičiaus iš rūdinto metalo sukurta skulptūrinė kompozicija simbolizuoja paukštį-lėktuvą, bandantį atsiplėšti nuo žemės ir pakilti į dangų. Skirtingo dydžio sparnai įprasmina dviejų Lietuvai nusi-pelnusių žmonių likimus. Ilgesniajame sparne iškalta Antaninos žodžiai „Skridau, nes neaprepiama toluma, aukštybių giluma, laisvų debesų skraiste pasipuošusi Lietuvos padangė kaip magnetas traukė...“, o trumpesniajame kiaurai išpjautas dvigubas kryžius – vienas valstybės simbolių, naudotas karo aviacijoje ir sietinas su Jogailaičių dinastijos herbais. Pasvirusi skulptūros centrinė ašis simbolizuoja gyvenimo lūžį, emigraciją ir prarastą skraidymo laisvę. Visos skulptūrinio akcento detalės yra skirtingų geometrinių formų ir jungiamos simetriškai. Iš paukščio skrydžio paminklas įdomus tuo, jog aikštėje pėsčiųjų takai išdėstyti taip, kad primena lėktuvo propelerius. Skulptūrinė kompozicija yra daugiau nei keturių metrų aukščio.

PABAIGAI

Žvelgiant į A. Liorentaitės gyvenimą, galima matyti paraleles ir su šauliais, kurie, vedami vidinio pašaukimo, prisiima atsakomybę už visuotinę valstybės gynybą bei jos ateitį. Kaip ir anuomet, taip ir dabar tarnystė tėvynei dažnai prasideda nuo asmeninio apsisprendimo, drąsos išeiti iš komforto zonos ir gebėjimo veikti ten, kur tenka prisiimti atsakomybę ne tik už save, bet ir už kitus. Net jeigu tokie pasirinkimai ne visada sulaukia deramo pripažinimo, jie išlieka svarbūs. x

„MAUSER C96“: VISŲ ATPAŽIŠTAMAS, BET SUNKIAI SURANDAMAS

Vytauto Didžiojo karo muziejaus saugyklos – neišsemiamos. Ten saugomi ir gerai žinomi, ir unikalūs, reti ginklai. Šį kartą akis užkliuvo už legendinio „Mauser C96“. Rašyti apie legendą dažniausiai reiškia pasmerkti save nesėkmei. Jų yra daug ir visokių, jie matyti filmuose, nuotraukose ir interneto apžvalgose. Tačiau pasakodamas apie tokį ginklą vis vien ko nors nepasakysi...

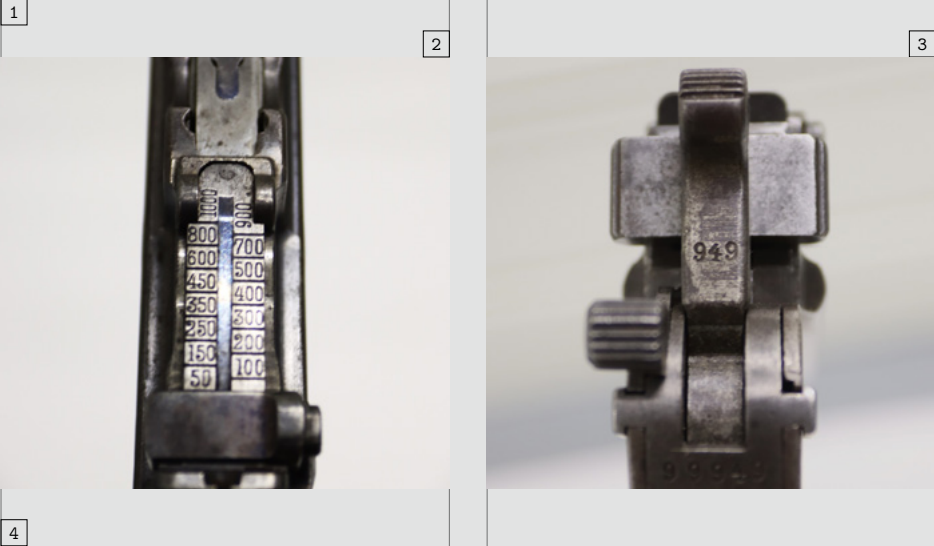

1. Ginklą daugelis yra matę, tačiau jis gana retas.
2. Taikymosi mechanizmas pritaikytas šaudyti iki 1 km, tačiau praktiškai tai nėra įmanoma.
3. Pistoletų saugiklis - kairėje pusėje.
4. Neįprastam šaudytojui pistoleto valdymas gana komplikotas.

13

Tekstas ir nuotraukos:
VALDAS KILPYS

„MAUSER C96“ 1920 M. MODELIO TECHNINIAI DUOMENYS:

Kalibras: 7.63x25mm Mauser;

Pradinis kulkos greitis: 400 m/s;

Svoris: 1080 g;

Vamzdžio ilgis: 96 – 99,4 mm;

Nekeičiamos dėtuvės talpa:
6, 10 arba 20 šovinių;

Pataikymo atstumas:
50 m be buožės, 200 m su buože.

ISTORIJA

Vokiški pistoletai iki Antrojo pasaulinio karo – ištisa galaktika. Jų yra daug ir visokių. „Parabellum“, „Walther“, „Bergmann“ ir, galiausiai, „Mauser“. Ir tai tik žinomiausi vardai. Jei trumpai, tai 1893 m. Hugo Borchardtas sukonstravo savo legendinį pistoletą. Nuo jo labai neatsiliko ir Georgas Lugeris, sukūręs ne mažiau garsų „parabelį“. Tai klasika. 1893 m. gimė ir mūsų aptariamas pistoletas. Jo autorystė priklauso Feederle šeimynai, nors prisidėjo ir Mauseriai. Pistoletas patentuotas 1895 m. Paulio Mauserio vardu. 1897-aisiais prasidėjo serijinė ginklo gamyba. Jis buvo reklamuojamas kaip nuostabus ginklas, kuris turi visas reikiamas savybes: atrodo kaip pistoletas, prijungus dėklą-buožę, tampa karabinu.

Pirmasis kovinis šio pistoleto krikštas įvyko per Anglų-būrų karą [1899–1902]. „Mauser C96“ pasirodė besąs puikus pistoletas. Jį pradėjo pirkti keliautojai, medžiotojai ir visokio plauko niekšeliai. Jis tapo ypač populiarius carinėje rusijoje. Išleista nemažai modifikacijų, kurias aptarti būtų tikrai nelengva. Įdomus vadinamasis „devintukas“. Tai „Mauser C96“, kuris šaudė 9x19 mm šoviniais. Jo rankenoje būdavo išpjautas didelis raudonas devynetas.

1920 m. Versalio sutartis numatė apribojimus vokiškiems ginklams (vamzdžio ilgis, šovinio modifikacija ir t. t.), tad kompanija pradėjo gaminti pistoletus trumpesniais vamzdžiais, daugiausiai skirtus policijai. Ispanija perėmė ilgesnių nei 100 mm vamzdį turinčių pistoletų gamybą. Pradėti gaminti ispaniški „Astra“ 900, 901, 902, 903 ir 903F modeliai. Išoriškai jie nelabai kuo skiriasi nuo vokiškųjų pistoletų, tačiau techninė jų dalis buvo gerokai patobulinta (saugos mechanizmas, spyna ir t. t.)

Vėliau atsirado „Mauser C96“, užtaisomi dėtuvėmis (klasikinis užsitaisto su apkaba), šaudantys automatine ugnimi ir turintys daug įvairių patobulinimų. Tačiau kaip bepasuksi, tai yra gana brangus ir sudėtingas pistoletas. Artėjant Antrajam pasauliniam karui Vokietijai reikėjo paprastesnių, ne tokių brangių ginklų. „Mauser C96“ žvaigždė po truputį pradėjo leistis...

KAI SUGRIEBI LEGENDĄ

Pradėkime nuo žinomiausių modelių. Bene išskirtiniausias ir lengviausias įsimenamas yra modelis „Red 9“. Jį bet kada galite pamatyti Vytauto Didžiojo karo muziejaus ekspozicijoje. Išvysite devintuką ant rankenos – štai jis! Dar yra toks „Schnellfeuer“ – visiškai automatinė versija. Daug duočiau, jei kas leistų tokį išbandyti. Galiausiai negalima nutylėti ir kiek mažesniojo „Bolo“ modelio. Jo pavadinimas kilęs nuo žodžio „bolševikas“. Jis buvo populiarius rusijoje. Vietos niekšai bolševikai iki šiol dažnai vaizduojami būtent su šiais mauzeriais.

Pirmas įspūdis – jis nėra toks didelis, kokį įsivaizdavau žiūrėdamas vaizdo medžiagą. Tai normalaus dydžio ginklas. Nors masyvus, bet puikiai kontroliuojamas ir net mielas. Kadangi be šovinių, negaliu pakomentuoti jo tikrojo svorio centro ir taikymosi galimybių. Nuleistukas nei geras, nei blogas. Toks, sakyčiau, eilinis, kai spausdamas nejauti nei diskomforto, nei kokio nors pasitenkinimo. Svarbi detalė: pistoletas kurtas mažadelniams žmonėms. Mano ranka nėra didelė, tačiau suėmus pistoletą

skliautelis įsirežia į didįjį pirštą (smilius, kaip ir dera, spaudžia nuleistuką). Tarpas tarp rankenos ir skliautelio dabarties žmogui yra aiškiai per mažas. Nepatogus.

„C96“ MITOLOGIJA

Jei įdėmiau peržvelgtume „Mauser C96“ įnašą į ginklų istorijos, karybos ir net popkultūros kraitį, iš karto taptų aišku: šio ginklo siluetas šmėžuoja visur. Tarkime, Winstonas Churchillis naudojo „C96“ per 1898 m. Omdurmano mūšį. Esą jis ne kartą sakęs, kad po pistoleto kulkos-vaidžio „Thompson“ tai yra geriausias daiktas reikalų tvarkymui.

Šio pistoleto nesupainiosi su niekuo kitu. Jo išorė, siluetas atpažįstamas visur. Nenuostabu, kad „C96“ nuolat sutinkamas populiariojoje kultūroje. Jis matomas daugybėje filmų ir vaizdo žaidimų. „Žvaigždžių karuose“ jis buvo modifikuotas ir tapo Hano Solo (vaid. Harrisonas Fordas) blasteriu, o žaidime „Call of Duty“ iki šiol yra vienas dažniausiai pasirinkamų ginklų.

Apibendrinant drąsiai galima teigti, kad tai nėra paprastas pistoletas. Tai to meto technologinės pažangos simbolis, pasaulinės istorijos dalis ir įdomus tyrinėjimo objektas. Apie jį galima rašyti be galo, be krašto. ×

+

Pirmasis kovinis šio pistoleto krikštas įvyko per Anglų-būrų karą (1899–1902). „Mauser C96“ pasirodė besąs puikus pistoletas.

„ŠAULIAI PRIEŠ 100-METĮ. DINGĘS SAMČIO KOTAS“

Bronė (virėja):
– Kas nusuko samčio kotą?
Be jo brolių šaulių nepamaitinsiu.

Pranas:
– Bronyte... o gal jis pats... nu... į
pečių įkrito?

Bronė:
– Jei įkrito, tai dabar turėsime metali-
nių kruopų sriubą. Nori paragaut?

Ona:
– Bet, Bronyte, mes juk turim pamaitinti
visą būrį po manevrų! Tie vyrai jau alkani
kaip vilkai laksto!

Antanas:
– Va būtent. Ir kodėl mes visi su tais
bliūdais čia išsirikiavę?

Bronė:
– Patikrai! Pratybos pratybomis, bet
vakariene svarbiau už topografiją.

JEI STOVYKLA „ŽALGIRIS“ TURĖTŲ „INSTAGRAM“

TOP 3 faktai:

VYKSTA NUO 2007 M.

140 DALYVIŲ

DALYVIAI IŠ: LIETUVOS,
ESTIJOS, LATVIJOS, LENKIJOS,
ŠVEDIJOS IR UKRAINOS.

„Draugystė tarp šalių! Čia susipa-
žįsti su kitais jaunuoliais iš įvairių
valstybių, daug bendrauji, o kar-
tais tie užsimezgę ryšiai tęsiasi.“

AGNĖ, 7R

„Kaip Švedijos delegacijos ins-
truktorei man buvo labai smagu
susipažinti su švedais. Jie retai da-
lyviai kitose stovyklose, tad labai
smagu juos čia matyti ir daugiau
sužinoti apie juos, jų valstybę. O
smagiausia tai, kad jie pamokė
mane švedų kalbos!“

AUKSĖ, 6R

„Orientacinis žygis buvo labai
įdomus, daug užduočių, kurioms
atlikti reikia ne fizinės jėgos, o
mąstymo. Tarkime, įpilti vandenį
su virvėmis pakabintu kibirėliu.
Patiko ir bendravimas su dalyviais
iš kitų šalių. Susipažinome, pasi-
domėjome, kaip pas juos vyksta
tokios veiklos, buvo smagu dau-
giau sužinoti apie jų valstybes ir
išmokti naujų žodžių.“

LUKAS, 2R

„Labai draugiška stovykla.
Naujiems dalyviams čia lengva
pritaipyti. Galima susipažinti su
naujais žmonėmis, tai labai
sociali ir aktyvi aplinka. Veiklos
čia tikrai puikios. Su savo grupės
ar komandos nariais galima daug
ką nuveikti. Aš susipažinau su
daugybe naujų žmonių.“

MARKUS, LATVIJA

„Tai viena geriausių stovyklų Lie-
tuvoje. Čia visi jaučiamės vienin-
gi. O vienas įsimintinesnių dalykų
– orientacinis žygis. Ėjome kartu
su ukrainiečiais, daug bendravo-
me, labai patiko.“

DOVYDAS, 3R

PRENUMERUOK IR SKAITYK

Prenumerata metams – 20 eurų
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

www.prenumerata.lt

